

บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร
จังหวัดสุโขทัย

นางสาวจารุณี นครกัณฑ์

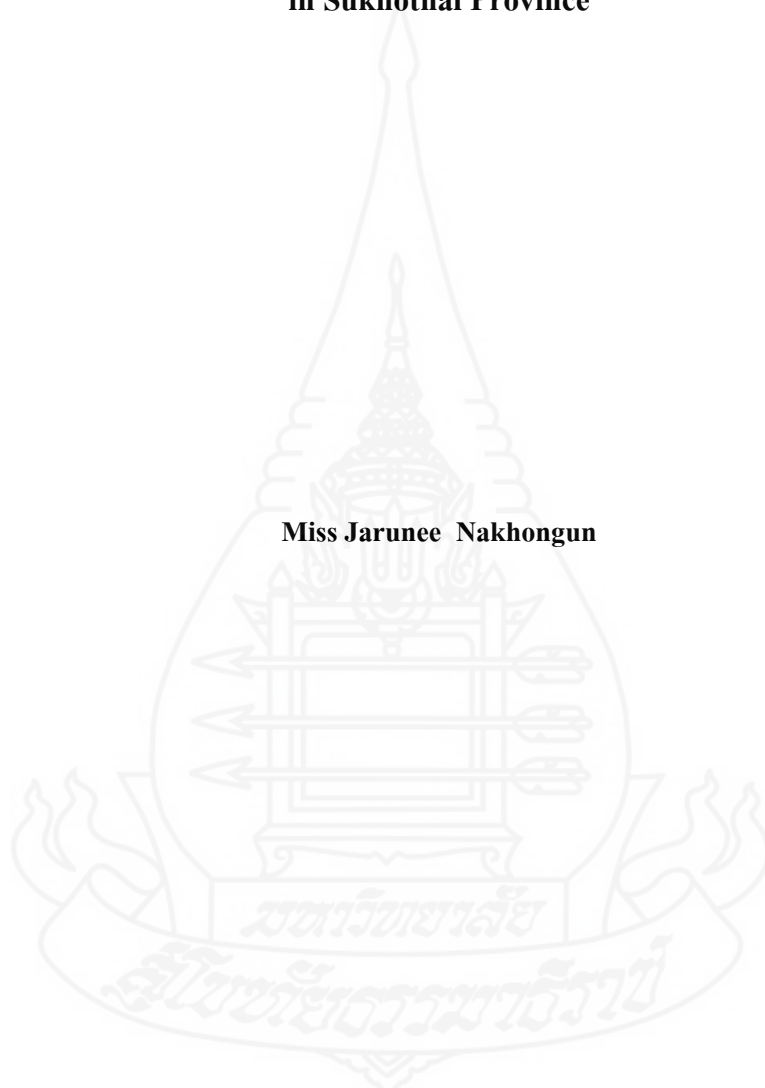

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2558

**The Roles of Village Agricultural Volunteers on Agricultural Extension Work
in Sukhothai Province**

Miss Jarunee Nakhongun

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

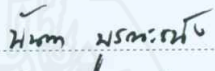
School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2015

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ในงานส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุโขทัย
ชื่อและนามสกุล นางสาวจรรณี นครกันท์
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ คุ้มหิรัญ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง

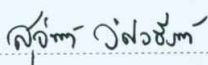
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2559

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. นันทา บูรณะชนง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ คุ้มหิรัญ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ดร.ฉัฐสิณี หาญกิตติชัย ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งให้กำลังใจและเอาใจใส่ตลอดเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์และคุณมารตี ชัยชนะเดช เจ้าหน้าที่จากแขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ที่อำนวยความสะดวกในทุกด้าน ซึ่งมีผลให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ ขอขอบคุณเพื่อนมหาวิทยาลัยรุ่นที่ 14 ที่ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

ขอขอบคุณกำลังใจที่สำคัญจากครอบครัว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ที่ได้ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา คุณค่าและความดีอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

จารุณี นครกันท์

สิงหาคม 2559

ชื่อวิทยานิพนธ์ บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตรจังหวัดสุโขทัย

ผู้วิจัย นางสาวจารุณี นครกัณฑ์ รหัสนักศึกษ 2569001098

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง

ปีการศึกษา 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษา 1) เพื่อศึกษาสถานภาพส่วนบุคคล สภาพสังคม และเศรษฐกิจ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในจังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 3) เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 4) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นกับระดับปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 5) เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประชากรที่ศึกษาคืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 843 ราย สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย ได้จำนวนตัวอย่าง 164 ราย และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่ประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 54 ราย จากประชากรทั้งหมด 65 ราย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติ t – test

ผลการวิจัยพบว่า (1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 47.18 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 4.10 คน มีรายได้จากการทำอาชีพในภาคการเกษตร เฉลี่ย 123,657.93 บาท/ปี รายได้จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 75,352.44 บาท/ปี รายได้รวมเฉลี่ย 338,227.23 บาท/ปี มีพื้นที่ทำการเกษตรรวม เฉลี่ย 14.242 ไร่ เกินครึ่งหนึ่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรหมู่บ้าน เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ด้านการเกษตรจากการประชุม/อบรม/สัมมนา ได้รับการฝึกอบรมอยู่ในระดับ มาก ได้รับสนับสนุนจากหน่วยงาน อยู่ในระดับปานกลาง (2) ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง (3) ผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก อันดับแรกคือ ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (4) ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานในประเด็น การตรวจสอบเอกสารหลักฐานการขึ้นทะเบียนเกษตรกร การรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของเกษตรกร การร่วมกับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การเป็นผู้ประสานงานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตร การเฝ้าระวังแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลง และการสำรวจพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติระหว่างเกิดภัย แตกต่างจากผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (5) ปัญหาที่พบมากที่สุดคือด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร ข้อเสนอแนะ เสนอให้มีค่าตอบแทน/สวัสดิการในการปฏิบัติงานให้แก่ ออก. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพ ในด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

คำสำคัญ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดสุโขทัย

Thesis title: The Roles of Village Agricultural Volunteers on Agricultural Extension Work in Sukhothai Province

Researcher: Miss Jarunee Nakhongun ; **ID:** 2569001098;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Chalerm Sak Toomhirun, , Associate Professor;

(2) Dr. Jinda Kliphong, Associate Professor; **Academic year:** 2015

Abstract

The objectives of this study were (1) to study social and economic fundamental state of village agricultural volunteers in Sukhothai Province; (2) to study their opinions on their practice adhering to the roles of village agricultural volunteers; (3) to study their practice adhering to the roles of village agricultural volunteers; (4) to compare the level of their opinions with their practice on agricultural extension work; and (5) to study their problems and suggestions on their practice adhering to the roles of village agricultural volunteers on agricultural extension work.

The population in this study was 843 village agricultural volunteers in Sukhothai Province. 164 samples were selected by using simple random sampling methodology, plus 54 agricultural extension academics who evaluated the practice of village agricultural volunteers selected by using specific random sampling methodology.

The data were collected by interviewing the studied volunteers. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and t-test analysis to compare the level of the volunteers' opinions with their practice. The findings of this study were as follows: (1) most of the studied village agricultural volunteers in Sukhothai Province were male. Their average age was 47.18 years. They were educated at upper secondary level. Their average number of household labor was 4.10 persons. Their average income deriving from working in agricultural sectors and non-agricultural sectors were 123,657.93 baht/year and 83,498.65 baht/year respectively, and their average total income was 338,227.23 baht/year. Their average agricultural area was 22.03 rai. More than a half of them sat in their village committee. Most of them were a member of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. They had received agricultural information and knowledge from meetings, training courses, and seminars. They had been trained at high level and supported from related sectors at medium level. (2) considering the volunteers' opinions on their practice on agricultural extension work, it was found that, on the whole, they agreed with their practice at the highest level, their opinions on updating agricultural situations in their village and reporting emergency situations to related sectors were at the highest level. (3) the outcome of the agricultural extension work of the studied volunteers was generally at high level, the first important issue was updating agricultural situations in their village and reporting emergency situations to related sectors. (4) the level of their opinions on their practice in the issue of examining documents of farmer register, collecting farmers' requirements, joining with their village committee in implementing a plan for agricultural development, coordinating agricultural development work, monitoring plant disease and insect spread, and surveying the areas that faced a natural disaster was different from the outcome of the volunteers' practice at 0.01 statistical significance. And (5) the volunteers faced problems at the highest level with collecting agricultural fundamental data of their village. They suggested that they should have been explained to make them understand how to do their work and their proficiency should have been developed in the aspect of collecting documents of farmer register.

Keywords: Practice Adhering to the Role, Village Agricultural Volunteer, Sukhothai Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	6
ข้อมูลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดสุโขทัย	11
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	15
แนวความคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	17
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	31
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	31
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล	34
การวิเคราะห์ข้อมูล	35

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม	37
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	51
ตอนที่ 3 ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	58
ตอนที่ 4 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นกับระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	63
ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	65
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	75
สรุปการวิจัย	75
อภิปรายผล	79
ข้อเสนอแนะ	85
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	91
ก แบบสอบถามชุดที่ 1	92
ข แบบสอบถามชุดที่ 2	101
ประวัติผู้วิจัย	105

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรายอำเภอของจังหวัดสุโขทัย.....	12
ตารางที่ 2.2 แผนปฏิบัติงาน โครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ปี 2557.....	13
ตารางที่ 3.1 จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและกลุ่มตัวอย่างที่จัดเก็บรายอำเภอ ของจังหวัดสุโขทัย.....	32
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	38
ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจ (ด้านจำนวนแรงงานในครัวเรือนและแรงงานภาคเกษตร) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	39
ตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจ (การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน) ของอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน.....	40
ตารางที่ 4.4 สภาพทางเศรษฐกิจ (ด้านรายได้รวมของครัวเรือน และรายจ่ายต่อปี) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	41
ตารางที่ 4.5 สภาพทางเศรษฐกิจ (ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	43
ตารางที่ 4.6 สภาพทางสังคม (การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	44
ตารางที่ 4.7 สภาพทางสังคม (การดำรงตำแหน่งทางสังคม)ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	45
ตารางที่ 4.8 สภาพทางสังคม (การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร).....	46
ตารางที่ 4.9 การได้รับการฝึกอบรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	47
ตารางที่ 4.10 สภาพทางสังคม (การรับทราบข่าวสาร/ข้อมูลด้านการเกษตร) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	48
ตารางที่ 4.11 การได้รับการสนับสนุนการจากหน่วยงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	50
ตารางที่ 4.12 สรุปความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	52
ตารางที่ 4.13 ความคิดเห็นด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน.....	53
ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน.....	54
ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นด้านการประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของ เกษตรกรในหมู่บ้านของเกษตรกรในหมู่บ้าน.....	55

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.16 ความคิดเห็นด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงาน เหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	57
ตารางที่ 4.17 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	58
ตารางที่ 4.18 การปฏิบัติงานด้านจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน.....	59
ตารางที่ 4.19 การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน.....	60
ตารางที่ 4.20 การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไข ปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน.....	61
ตารางที่ 4.21 การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	62
ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นกับระดับปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	64
ตารางที่ 4.23 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	65
ตารางที่ 4.24 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ด้านการจัดเก็บ รวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน.....	66
ตารางที่ 4.25 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน.....	67
ตารางที่ 4.26 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านด้าน การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ในหมู่บ้าน.....	68
ตารางที่ 4.27 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ด้านติดตาม สถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน ต่อหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง.....	69
ตารางที่ 4.28 ปัญหาด้านอื่นๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	70
ตารางที่ 4.29 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	71
ตารางที่ 4.30 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	72
ตารางที่ 4.31 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	73
ตารางที่ 4.32 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	73

ฉ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย 3

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญ

ส่วนราชการ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการรับสมัครและคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นที่มีจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในรูปแบบของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เพื่อให้อาสาสมัครเกษตร ที่ปฏิบัติงานในหมู่บ้าน ตำบล หรืออำเภอได้ประสานงานและบูรณาการการทำงานระหว่างกัน และเพื่อขับเคลื่อนการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตรและ ขวเกษตรกร พ.ศ. 2548 และมีการปรับปรุงแก้ไข เป็นระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 กำหนดให้อาสาสมัครเกษตรในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 13 ประเภท ประกอบด้วย อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ อาสาสมัครฝนหลวงอาสาสมัครด้านบัญชี อาสาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรวม อาสาสมัครชวาหน้าชั้นนา อาสาสมัครยางพารา ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอดินอาสา เกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจการเกษตรอาสา และอาสาสมัครประเภทอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตรกำหนด ขึ้นทะเบียนเป็นอาสาสมัครเกษตร (อกข.) ต่อมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เห็นว่าควรมีตัวแทนของอาสาสมัครเกษตรในแต่ละหมู่บ้านเป็นผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรแต่ละประเภท รวมทั้งประสานงานการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของหมู่บ้านกับหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้ออกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2558, น.1-2) โดยให้อาสาสมัครเกษตรทุกประเภทที่มีในแต่ละหมู่บ้าน คัดเลือกระหว่างกันเองให้ได้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) หมู่บ้านละ 1 คน โดยมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ (1) การเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน (2) ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน (3) ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน (4) ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน และรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เป็นกำลังสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ และมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรเป็นอย่างมาก ซึ่งนอกจากจะเป็นผู้ประสานงานของอาสาสมัครเกษตรแต่ละประเภทแล้ว ยังทำหน้าที่ประสานงานระหว่างเกษตรกรและส่วนราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาสถานการณ์เร่งด่วนต่างๆ ได้อย่างทันทั่วถึง

สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย ได้ดำเนินการตามนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตร โดยได้มีการรับสมัครตัวแทนเกษตรกรจากทุกหมู่บ้าน และทำการคัดเลือกให้เหลือ หมู่บ้านละ 1 คน เพื่อเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ของกรมส่งเสริมการเกษตร มีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในปี พ.ศ. 2558 จำนวน 843 คน ได้ดำเนินการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน (สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย 2557, น.38 – 40) แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาถึงความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงาน ผลจากการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านว่ามีการปฏิบัติงานได้ในระดับใด และมีปัญหาการดำเนินการอย่างไร จึงเห็นควรได้จัดทำการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในจังหวัดสุโขทัย เพื่อที่จะได้มีข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาการปฏิบัติงาน และเพื่อพิจารณาเสนอแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และเศรษฐกิจ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดสุโขทัย

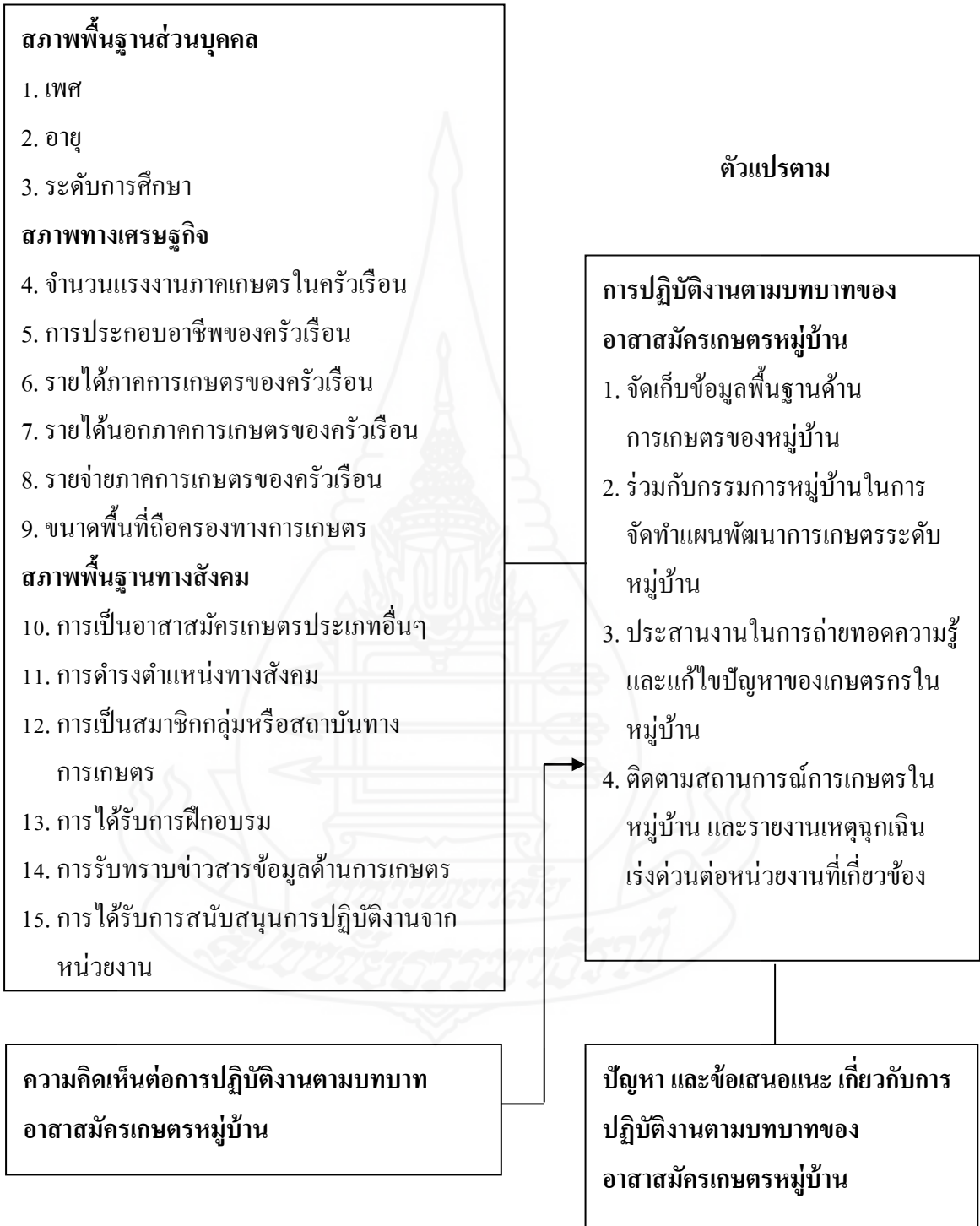
2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.3 เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นกับระดับปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.4 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุโขทัย มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 843 คน ตามบัญชีรายชื่ออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจังหวัดสุโขทัย และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบล จำนวน 65 คน

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็น และการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด ใน 4 ด้าน ได้แก่ จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน การร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน และรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.3 ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างระหว่างเดือน มกราคม ถึงเดือน เมษายน 2559

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึง ผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านตามบัญชีรายชื่ออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจังหวัดสุโขทัย ที่ได้รับการคัดเลือก (หมู่บ้านละ 1 คน) ตามคำสั่งสำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย ที่ 010 /2558 เรื่อง แต่งตั้งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2558

5.2 บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึง การปฏิบัติงานตามหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดสุโขทัย ได้แก่ 1) จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน 2) ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน 3) ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน 4) ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.3 การดำรงตำแหน่งทางสังคม หมายถึง การดำรงตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สารวัตรกำนัน และอื่นๆ

5.4 การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน หมายถึง การรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) การรายงานสถานการณ์การผลิตพืช (รม.)

5.5 การร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน หมายถึง การร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านรวบรวมข้อมูลก่อนการจัดทำแผน การเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และการสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรในหมู่บ้าน

5.6 การประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน หมายถึง การประสานงานกับวิทยากรหรือเจ้าหน้าที่ การเชิญเกษตรกรในหมู่บ้านเข้าร่วมการถ่ายทอด และการสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรในหมู่บ้าน

5.7 การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หมายถึง การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนการระบาดของโรคแมลงศัตรูพืชระบาด การประสานงานเรื่องการช่วยเหลือเกษตรกรในหมู่บ้าน และการให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการป้องกันการระบาดของศัตรูพืชและการเกิดภัยพิบัติธรรมชาติ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ เป็นข้อมูลในการพัฒนางานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดสุโขทัย

6.2 สามารถนำข้อมูลปัญหา และข้อเสนอแนะ ไปเป็นแนวทางการปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และเพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพในการทำงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

6.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ เป็นข้อมูลในการวางแผนการส่งเสริมและพัฒนางานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดสุโขทัย และท้องถิ่นที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้สำหรับกำหนดกรอบแนวคิดหลักการ และการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษาโดยแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
2. ข้อมูลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดสุโขทัย
3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
4. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.1 ความหมายของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2558, น.2-3) ได้ให้ความหมายของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก (หมู่บ้านละ 1 คน) จากที่ประชุมอาสาสมัครเกษตรและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกร องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้านเรียกโดยย่อว่า ออกร. อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี

หน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นตามความชำนาญเฉพาะสาขาและเป็นเกษตรกรที่มีจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการเกษตรในรูปแบบของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ โดยเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น เกษตรหมู่บ้าน หมอคนอาสา และประมงอาสา เป็นต้น

เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรทุกสาขาสามารถบูรณาการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรที่มีอยู่หลายสาขา ได้ช่วยกันแก้ไขปัญหาของเกษตรกร

แต่การปฏิบัติงานเชิงบูรณาการดังกล่าว ยังขาดผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรด้วยกันเอง รวมทั้งขาดการประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง อาสาสมัครเกษตรระดับตำบล คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบคต.) กลุ่ม/องค์กร/เครือข่ายเกษตรกรและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงกำหนดให้มีผู้แทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านละ 1 คน เรียกว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงาน ของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกรในหมู่บ้าน และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการบูรณาการงานพัฒนาการเกษตรได้ตามภารกิจ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555, น.18 – 19) ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กำหนดให้มีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทน และผู้ประสานระหว่างอาสาสมัครเกษตรแต่ละประเภท รวมทั้งเพื่อให้การประสานงานการดำเนินงานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของหมู่บ้านกับหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในข้อ 6 และ ข้อ 9 ของระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

- 1) ให้แต่ละหมู่บ้านมีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเรียกย่อว่า (อกม.) หมู่บ้านละ 1 คน
- 2) ให้อาสาสมัครเกษตรทุกประเภทที่มีในแต่ละหมู่บ้านและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ที่ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ประกาศบัญชีรายชื่อผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 เลือกในระหว่างกันเองให้ได้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) หมู่บ้านละ 1 คน กรณีหมู่บ้านใดมีอาสาสมัครหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านเพียงคนเดียวให้ถือว่าอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านคนนั้น เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
- 3) นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัด และนายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณีเป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตามข้อ 2
- 4) นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัด และนายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำกรุงเทพมหานครเป็นผู้มีอำนาจลงนามในคำสั่งแต่งตั้งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัด หรือนายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำกรุงเทพมหานครแล้วแต่กรณีบันทึกข้อมูลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ลงในระบบฐานข้อมูลอาสาสมัครเกษตร

5) คุณสมบัติของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้เป็นไปตามความในข้อ 2 ของประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง ประเภทคุณสมบัติ และการขึ้นทะเบียนอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครเกษตรกิตติมศักดิ์ ลงวันที่ 8 กันยายน 2553 ได้แก่ มีความสมัครใจและมีความรู้เฉพาะด้านสาขาที่สมัคร มีหน่วยงานรับรองความสามารถ มีภูมิสำเนาทำการเกษตรในพื้นที่ที่สมัคร ต้องมีความเสถียร มีสุขภาพแข็งแรง มีความรู้อ่านออก/เขียนได้ มีความสนใจและกระตือรือร้นในงานด้านการพัฒนาการเกษตร เป็นที่ยอมรับและได้รับการคัดเลือกจากชุมชนสามารถติดต่อประสานงานและสื่อสารปัญหาต่างๆ ระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกรภายในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี สามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารความรู้และเทคโนโลยีที่ได้รับสู่เกษตรกรภายในพื้นที่ได้

6) ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี นอกจากครบวาระตามวรรคแรก ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสิ้นสุดสถานภาพการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.) ให้เป็นไปตามความในข้อ 14 ของระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551

7) กรณีมีเหตุให้สถานภาพของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) สิ้นสุดลง ตามข้อ 6 ให้ประธานกรรมการอาสาสมัครเกษตรประจำตำบล รายงานการสิ้นสุดสถานภาพการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ให้นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัดหรือนายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำกรุงเทพมหานครพร้อมหลักฐานประกอบให้นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัดหรือนายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำกรุงเทพมหานครแล้วแต่กรณี จัดให้มีการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ขึ้นแทน แล้วบันทึกข้อมูลลงในระบบฐานข้อมูลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ภายใน 60 วัน นับจากวันที่ทราบการสิ้นสุดสถานภาพของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) แต่ละคน

1.2 วิธีการสรรหาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2558 ให้อาสาสมัครเกษตรทุกประเภทที่มีในแต่ละหมู่บ้านและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ประกาศบัญชีรายชื่อผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ.2553 เลือกในระหว่างกันเองให้ได้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) หมู่บ้านละ 1 คน กรณีหมู่บ้านใดมีอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านเพียงคนเดียวให้ถือว่าอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านคนนั้นเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยให้นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัดคือเกษตรจังหวัด เป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการคัดเลือกอาสาสมัคร

เกษตรหมู่บ้าน ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอยู่ในวาระคราวละ 4 ปี หรือให้สิ้นสุดสถานภาพการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) ถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถหรือคนไร้ความสามารถ
- 4) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 5) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกและถูกจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- 6) คณะกรรมการ อเกษตร. ในตำบลนั้นมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด

1.3 บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2558) ได้ระบุลักษณะการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ไว้ ดังนี้

1.3.1 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

- 1) การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)
  - (1) ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบ เรื่อง สิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร คุณสมบัติเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร และวัน เวลา สถานที่ ในการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร
  - (2) การรับขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูล ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐาน และตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น
- 2) การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)
  - (1) ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่อง สิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) คุณสมบัติเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) และวัน เวลา สถานที่ รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)
  - (2) การรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ให้อาสาสมัครเกษตรช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้องและตรวจสอบเอกสารและ ตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับเบื้องต้น
  - (3) การทำประชาคม ให้อาสาสมัครเกษตรช่วยปิดประกาศเพื่อทำประชาคม และเข้าร่วมให้ข้อมูลและตรวจสอบเวทีประชาคม
  - (4) ร่วมกับเจ้าหน้าที่ออกสุ่มตรวจสอบแปลงของเกษตรกร

1.3.2 การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

- 1) รวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน
- 2) เข้าร่วมเวทีจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบลและเสนอข้อมูลการเกษตรในเวทีจัดทำแผน

1.3.3 ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

- 1) สสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน
- 2) ช่วยประสานงานเจ้าหน้าที่วิทยากร
- 3) เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรในด้านที่ตนมีความรู้ความชำนาญ

1.3.4 ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด และภัยพิบัติธรรมชาติ
  - (1) จัดทำแปลงพยากรณ์เพื่อติดตามสถานการณ์การระบาด
  - (2) ประสานข้อมูลศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)
  - (3) แจ้งเตือนภัยผ่านกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต./เสียงตามสาย/วิทยุชุมชน ฯลฯ
  - (4) ติดตามข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมอุตุนิยมวิทยา ฯลฯ
- 2) สสำรวจพื้นที่ประสบภัยระหว่างเกิดภัย

ประสานงานเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือและสำรวจพื้นที่ประสบภัย
- 3) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยหลังเกิดภัย
  - (1) ช่วยแจ้งนัดหมายเกษตรกร
  - (2) ช่วยรวบรวมและตรวจสอบหลักฐานเบื้องต้น
  - (3) ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่

สรุปได้ว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการส่งเสริมการเกษตร และการพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน เนื่องจากเป็นบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้ประสานเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกร องค์กรและหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักในหมู่บ้าน มีความเข้าใจปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นอย่างดี ทำให้การพัฒนาด้านการเกษตรตรงความต้องการของเกษตรกร

1.4 สิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.4.1 สิทธิประโยชน์ตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 ได้แก่ มีบัตรประจำตัว ได้รับโอกาสเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับโอกาสในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาการเกษตร การพัฒนาการสหกรณ์ การทัศนศึกษาดูงานตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดขึ้น อาสาสมัครที่มีผลงานดีเด่น ซึ่งผ่านการคัดเลือก จะได้รับการประดับเครื่องหมาย หรือประกาศเกียรติคุณ หรือเงินทุนสนับสนุนกิจกรรมตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด ได้รับการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการตามหลักการสหกรณ์ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด ได้รับสิทธิประโยชน์อื่นใดเพิ่มเติมตามที่คณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตรกำหนด

1.4.2 สิทธิประโยชน์และสิ่งตอบแทนตามภารกิจที่ช่วยปฏิบัติงาน ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรและบุตรธิดามีสิทธิได้รับการพิจารณาให้เข้ารับการศึกษาดูงานในหน่วยงานต่างๆ ของสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เครื่องมือ/อุปกรณ์การเกษตรตามความเหมาะสมเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางราชการกำหนด ค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานช่วยเหลืองานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขึ้นอยู่กับระดับความยาก-ง่ายของแต่ละชิ้นงาน โดยคำนึงถึงการใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานแต่ละอย่างด้วย เช่น ค่าเก็บข้อมูลทางบัญชีและการติดตาม ค่าสำรวจข้อมูลปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรทั้งพืช ประมงและปศุสัตว์ ค่าจัดเก็บและรายงานข้อมูลเกี่ยวกับภาวะการผลิตทางการเกษตรเพื่อการพยากรณ์และเตือนภัยล่วงหน้าราคาสินค้าเกษตร ณ ไร่นา และ ณ ตลาดกลางที่สำคัญของจังหวัด ค่าตรวจประเมินแปลงเบื้องต้นเพื่อการรับรองสินค้าเกษตร (GAP) ค่าตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างดินให้กับเกษตรกร ค่าตรวจสวนยางพาราสงเคราะห์แทนพนักงาน ค่าปฏิบัติงานในสาขางานต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นตามสถานการณ์ความจำเป็น ค่าปฏิบัติงานอื่นๆ ที่หน่วยงานมอบหมายให้ดำเนินการ

2. ข้อมูลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดสุโขทัย

สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย (2557, น.46) ได้ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยได้มีการรับสมัครตัวแทนเกษตรกรจากทุกหมู่บ้าน แล้วทำการคัดเลือกให้เหลือหมู่บ้านละ 1 คนเพื่อเป็นอาสาสมัครเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร จัดทำคำสั่งแต่งตั้ง

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขึ้น ในปี พ.ศ.2558 จำนวน 843 คน เพื่อทำหน้าที่ประสานความเชื่อมโยง การปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ ทั้ง 13 สาขา เพื่อให้เกิดการบูรณาการงานพัฒนาการ เกษตรของหมู่บ้านตามภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อเนื่อง และ ยั่งยืน

ตารางที่ 2.1 จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรายอำเภอของจังหวัดสุโขทัย

ที่	อำเภอ	ประชากรอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ราย)
1	เมืองสุโขทัย	86
2	บ้านด่านลานหอย	71
3	คีรีมาศ	100
4	กงไกรลาศ	109
5	ศรีสัชนาลัย	134
6	ศรีสำโรง	118
7	สวรรคโลก	117
8	ศรีนคร	49
9	ทุ่งเสลี่ยม	59
	รวม	843

2.1 โครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย (2557, น.46-47) เมื่อปี พ.ศ.2557 กรมส่งเสริม การเกษตรได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) โดยมีกิจกรรม ดังนี้

- 1) ประชุมคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรจังหวัด (อกษ.จ.) จำนวน 2 ครั้ง
- 2) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)

ตารางที่ 2.2 แผนปฏิบัติงาน โครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ปี 2557

กิจกรรม	แผนปฏิบัติงาน											
	ปี 2556			ปี 2557								
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1.ประชุม คณะกรรมการ อาสาสมัครเกษตร จังหวัด (อกษ.จ.)						*		*				
2.การจัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของ อาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน (อกม.) 9 อำเภอ เป้าหมาย 843 ราย									*			

(1) การประชุมคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรจังหวัด (อกษ.จ.) ดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรจังหวัด จำนวน 2 ครั้ง คือ ในเดือนมีนาคม และเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2557 คณะกรรมการจำนวน 13 คน ซึ่ง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2551, น.6) ให้มีคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรจังหวัด เรียกโดยย่อว่า อกษจ. ประกอบด้วย กรรมการอาสาสมัครเกษตรจังหวัด มาจากผู้แทนคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรอำเภอที่มีอยู่ในจังหวัดนั้นอำเภอละ 1 คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 คนและกรรมการที่ปรึกษา จำนวน 2 คน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้ง อกษจ. โดยคณะกรรมการฯ มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการพัฒนาการเกษตรของจังหวัด เป็นตัวแทนและทำหน้าที่กำกับดูแล อาสาสมัครเกษตรระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน อำนวยการดำเนินงาน ประสาน จัดทำและบูรณาการแผนงานโครงการเกี่ยวกับกิจกรรมอาสาสมัครเกษตรทุกหน่วยงาน โดยประกอบด้วยหัวข้อการประชุม ดังนี้

- การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครเกษตร การขึ้นทะเบียน การพัฒนา และจัดอบรมอาสาสมัครเกษตร
- การพิจารณากำหนดหลักสูตรการฝึกอบรม และกิจกรรมต่างๆ ของอาสาสมัครเกษตรให้เป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตร
- การติดตามและประเมินผลกิจกรรมของอาสาสมัครเกษตรในจังหวัดและรายงาน

ให้คณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตรกรทราบ

(2) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.)

การจัดเวทีในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านของจังหวัดสุโขทัยทั้ง 843 คน และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ ได้พบปะพูดคุย ถึงบทบาทหน้าที่ต่างๆของ อกม. ได้แก่ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานการเกษตร การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรร่วมกับกรรมการหมู่บ้าน การประสานงานถ่ายทอดความรู้ และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน ปัญหาอุปสรรคต่างๆในรอบปีที่ผ่านมา แนวทางแก้ไข เพื่อพัฒนาการทำงานของ อกม.

จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) ดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรอำเภอ อำเภอละ 1 ครั้ง เป้าหมายรวมทั้งสิ้น 843 ราย โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ประชุมทีมงานระดับจังหวัดเพื่อวางกรอบการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) ระดับอำเภอ

2. ดำเนินการจัดเวทีฯ ตามแผนที่กำหนด โดยบูรณาการร่วมกับโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) และ โครงการอื่นๆ ของกรมส่งเสริมการเกษตร/หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์/องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น

3. สรุปและรายงานผลการอบรม ให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบ

4. ติดตามและรายงานผล

(3) ติดตามผลการนำความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไปปฏิบัติ สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ทุกราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินผลการนำความรู้ไปปฏิบัติของเกษตรกร แล้วนำไปบันทึกในระบบฐานข้อมูลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตร

(4) สุ่มตรวจเยี่ยมอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

(5) กำหนดประเด็นติดตามโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในแผนการติดตามนิเทศงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรของสำนักงานเกษตรจังหวัด ซึ่งจะติดตามทุก ๆ 2 เดือน

2.2 ผลลัพธ์การดำเนินงาน

อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) สามารถปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการประชาสัมพันธ์งานหรือโครงการ รวมทั้งให้ข้อมูลและแจ้งเตือนภัยธรรมชาติแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประสานงาน ช่วยเหลือ และให้ข้อเสนอแนะแก่

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนเป็นวิทยากรให้คำปรึกษา แนะนำ และถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรในหมู่บ้าน

3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

3.1 ความหมายของความคิดเห็น

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546 , น.2549) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่าเป็นข้อพิจารณาว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม

สุพัตรา สุภาพ (2545, น.132) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการ แสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะการพูดหรือการเขียน ซึ่งในการ แสดงออกนี้จะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และพฤติกรรมระหว่างบุคคล ก่อนที่จะมีการตัดสินใจแสดงออก ซึ่งการแสดงออกนี้อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากผู้อื่นก็ได้

สุนทร โคมิน (2542, น.394) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ คำพูดซึ่งแสดงออกซึ่งความเชื่อบางอย่าง เจตคติบางอย่างหรือค่านิยมบางอย่างของผู้พูด ฉะนั้นการที่ความคิดเห็นเป็นเพียงคำพูดที่แสดงออก บ่อยครั้งจึงมักพบว่าเราไม่สามารถจะยึดถือคำพูดที่ตนแสดงออกมาได้มากนัก เนื่องจากมีปัจจัยเหตุผลมากมายที่คนมักไม่พูดหรือแสดงออกถึงสิ่งที่ผู้นั้นรู้สึกนึกคิดจริงๆ อยู่ในใจ ในการศึกษาทั้งหลายเกี่ยวกับเรื่องความคิดเห็นนี้ มักจะแยกแยะข้อแตกต่างระหว่างเจตคติที่แสดงต่อชุมชนกับเจตคติส่วนตัว ฉะนั้นเราก็สามารถแยกแยะข้อแตกต่างระหว่างความเชื่อและค่านิยมที่แสดงต่อชุมชนและที่เป็นส่วนตัวได้ ด้วยเหตุนี้ยังอยู่ในภาวะการณ์ที่เป็นส่วนตัวได้มากเท่าใด การแสดงออกของความคิดเห็น เจตคติ ค่านิยม ก็ยิ่งจะสอดคล้องกับความเป็นจริงในส่วนลึกได้มากเท่านั้น

จากแนวคิดต่างๆ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ความคิดเห็น คือ การอธิบายเหตุผลที่เกิดจากความรู้สึกที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งของบุคคล และความคิดเห็นจะเปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริงและเจตคติ โดยความคิดเห็นนั้นมีความแตกต่างจากทัศนคติและเจตคติ คือความคิดเห็นจะมีความหมายที่แคบกว่าและไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทางอารมณ์ หรือพฤติกรรม

3.2 องค์ประกอบของความคิดเห็น

ธิดา โมสิกรัตน์ (2547, น.56) กล่าวว่าความคิดเห็นของบุคคลสื่อถึงกระบวนการคิด ทักษะ ภาษา ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

3.2.1 ที่มา โดยปกติคนเราจะสื่อสารด้วยความคิดเห็น แต่จะแสดงความคิดเห็นเมื่อมีเหตุการณ์ เรื่องราว หรือมี “ที่มา” ซึ่งกระทบความรู้สึก อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ ก่อน เป็นสารที่

กระตุ้นความคิดกระทบอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เป็นปฏิกริยาที่เกิดขึ้นและต้องการแสดงให้คนอื่นทราบ

3.2.2 ข้อเสนอแนะ สารที่เป็นความคิดเห็น จะมีข้อมูลรายละเอียดต่างๆ จากประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตน หรือเป็นข้อสรุปของคนอื่น ซึ่งนำมาเป็นข้อมูลประกอบหรือใช้สนับสนุนความคิดเห็น ซึ่งอาจจะกลายเป็นข้อเท็จจริงที่ควรเชื่อถือต่อไปก็ได้

3.2.3 ข้อสรุป เป็นข้อเสนอแนะ วินิจฉัย สันนิษฐาน คาดคะเน หรือประเมินค่า เพื่อสรุปเป็นความคิดเห็นให้ยอมรับหรือนำไปปฏิบัติต่อไป

3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

ดวงอุมา โสภกา (2551, น.21) ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลซึ่งทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงความคิดเห็นที่เหมือนกัน หรือแตกต่างกันไว้ ดังนี้

3.3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

1) ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย คือ เพศ อวัยวะ ความครบถ้วน สมบูรณ์ของอวัยวะต่าง ๆ คุณภาพของสมอง

2) ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น และการศึกษาทำให้บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น และคนที่มีความรู้มากมักจะมี ความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

3) ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติของบุคคลต่อเรื่องต่าง ๆ ซึ่งอาจจะได้ จากการเรียนรู้จากกลุ่มบุคคลในสังคม หรือจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว

4) ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความรู้ ความ เข้าใจในหน้าที่ และความรับผิดชอบต่องาน ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็น

3.3.2 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

1) สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นของบุคคล เป็นการได้รับข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล

2) กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล เพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใด ก็ต้องยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคม ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความเห็นไปตามกลุ่มหรือสังคมที่อยู่

3) ข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลแต่ละคนได้รับทั้งนี้ เพราะข้อเท็จจริงที่แต่ละบุคคลได้รับแตกต่างกัน ก็จะมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

วัลลภ รัฐนัตรานนท์ (2545, น.102-117) ได้เขียนในเอกสารประกอบการเรียนการสอนของคณะ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช่วัดเจตคติหรือ ทัศนคติ หรือความคิดเห็น ที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายมี 4 วิธี คือ

3.4.1 วิธีวัดแบบสเกล วัดความต่างทางศัพท์ (S-D Scale = Semantic differential scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น โดยอาศัยคุณสมบัติที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น ดี – เลว ขยัน – ขี้เกียจ เป็นต้น

3.4.2 วิธีลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น ที่นิยมกันมากที่สุด เพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลาผู้ตอบ ผู้ตอบสามารถแสดง ทัศนคติในทางที่ชอบหรือไม่ชอบ โดยยึดอันดับความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 คำตอบ และให้คะแนน 5 4 3 2 1 หรือ +1 +10 -1 -2 ตามลำดับ 11

3.4.3 วิธีกัทแมนสเกล (Guttman scale) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติ หรือความคิดเห็นในแนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับทัศนคติ สูง – ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกัน ได้อย่างต่ำสุดหรือสูงสุด และแสดงถึงการสะสมของข้อความคิดเห็น

3.4.4 วิธีเทอร์สโตนสเกล (Thurstone scale) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็น ปริมาตรแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งความคิดเห็น หรือทัศนคติไปในทางเดียว และเสมือนว่าเป็น Scale ที่มีช่วงห่างกัน

4. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

4.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันไปดังนี้ พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น.14) การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้ เศรษฐกิจทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกรอยู่พอดี กินพอดี และมีความมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด

การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง เป็นกระบวนการถ่ายทอดวิชาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการบริการอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการผลิตทางการเกษตร โดยอาศัยการให้การศึกษาแบบ นอกโรงเรียนแก่เกษตรกร ครอบครัวเกษตรกรและบุคคลอื่นที่สนใจ โดยวิธีการฝึกปฏิบัติจริงและ เน้นถึงการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการปรับปรุงพัฒนา ประสิทธิภาพในการผลิตและความเป็นอยู่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

(<http://pirun.kps.ku.ac.th/~b5126380/doc5.html>)

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น.18) การส่งเสริมการเกษตร คือ กระบวนการให้การศึกษานอกระบบเพื่อบริการความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ เกี่ยวกับการเกษตร รวมทั้งการบริการเกี่ยวกับบุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกร ครอบครัว ชุมชน และกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ให้เรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้เกษตรกรช่วยเหลือตนเองได้ พัฒนาการผลิตและชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

ดังนั้น ตามที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร คือ การถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ทางการเกษตรให้แก่เกษตรกร และครอบครัวเกษตรกร ทั้งด้านเทคนิคและวิธีการต่างๆ ให้เกษตรกรมีความสามารถในการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและการพัฒนาครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

4.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น.14) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกร โดยการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกร ก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรได้โดยสามารถสร้างรายได้ พัฒนาสถานะเศรษฐกิจ สังคมชนบท และครอบครัวเกษตรกรให้มีสภาพที่ดีได้ ดังนั้น ความสำคัญของการส่งเสริมการส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญหลายด้าน คือ

- 1) การเกษตรเป็นพื้นฐานของการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรของโลก
- 2) การพัฒนาความรู้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินการผลิต
- 3) การพัฒนาสถานะเศรษฐกิจของเกษตรกรและครอบครัว ตลอดชุมชนและประเทศไทย
- 4) การพัฒนาชีวิตเกษตรกรและครอบครัวเกษตรกร
- 5) พัฒนาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดเหมาะสมและคุ้มค่ากับการผลิตพัฒนาประเทศ
- 6) การพัฒนาประเทศ โดยอย่างยิ่งเกษตรกรที่เป็นเกษตรกรหากได้รับการพัฒนา ที่มีสถานะเศรษฐกิจสังคมที่ดี มีความมั่นคงส่งผลให้ประเทศมั่นคงด้วย

ดังนั้น การพัฒนาเกษตรจึงเป็นพื้นฐานสำคัญเบื้องต้นของการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติ และหากจะต้องพัฒนาอย่างจริงจังจำเป็นต้องมุ่งพัฒนานั้นเกษตรอุตสาหกรรม (Agroindustry) เพิ่มรายได้อย่างแท้จริงแต่การพัฒนาการเกษตรย่อมอาศัยการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเพื่อพัฒนาผลผลิตสูงสุดทั้งปริมาณและคุณภาพ โดยจำเป็นต้องคำนึงถึงการให้

ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าดังกล่าวแล้วจำเป็นต้องมีการนำไปถ่ายทอดและส่งเสริมแก่เกษตรกรในการนำไปปฏิบัติซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด

4.3 หลักการส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น.18) อธิบายหลักการส่งเสริมการเกษตรไว้ดังนี้

1) การส่งเสริมการเกษตรควรมีลักษณะของระบบงานส่งเสริมการเกษตร ที่เน้นให้กระบวนการให้การศึกษา การบริการความรู้การเกษตรเพื่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และทักษะ หรือพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายไปในทางที่ดีขึ้น โดยเน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ

2) ยึดหลักการส่งเสริมการเกษตรแบบผสมผสานในทุกเรื่องทั้งด้านเทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ทั้งเรื่องการบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐหน่วยงานต่างๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนและภาคเกษตรกร เพื่อความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในทุกระดับตั้งแต่ระดับพื้นที่ ท้องถิ่น จังหวัด จนถึงระดับชาติ

3) บุคคลเป้าหมายควรเน้นเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ เป้าหมายที่ด้อยโอกาสเป็นลำดับแรก แล้วจึงขยายออกไปสู่บุคคลและพื้นที่อื่นๆ

4) บุคคลเป้าหมายควรเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ภายใต้ศรัทธา ความเชื่อ และประเพณีของกลุ่มเป้าหมายหรือชุมชนที่นักส่งเสริมการเกษตรเข้าไปดำเนินการด้วยความเข้าใจในวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ

5) เน้นการทำงานในรูปกลุ่มหรือสถาบันของกลุ่มเป้าหมายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และความคิดเห็น การสร้างพลังเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือตนเองและการพึ่งพาซึ่งกันและกันภายในชุมชน

6) เน้นการสร้างและพัฒนาผู้นำชุมชนด้านการเกษตร เพื่อเป็นแกนนำในการทำงานส่งเสริมการเกษตรให้กระจายสู่บุคคลเป้าหมายได้มากที่สุด เพราะนักส่งเสริมการเกษตรไม่สามารถเข้าถึงบุคคลเป้าหมายได้ครบทุกราย

7) สิ่งที่น่าไปส่งเสริมต้องเริ่มที่ความจำเป็นพื้นฐานและเร่งด่วนในการแก้ปัญหาและความต้องการที่แท้จริง ของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย เริ่มจากเรื่องง่ายๆ ไปสู่เรื่องยาก เช่น การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีความซับซ้อนมากขึ้นเป็นลำดับ เริ่มจากการส่งเสริมในพื้นที่เล็กๆ ไปสู่ขนาดใหญ่ เช่น เริ่มส่งเสริมในแปลงเรียนรู้ชุมชนต้นแบบ หมู่บ้านนำร่อง แล้วจึงขยายไปสู่พื้นที่กว้างขวางขึ้นในระดับท้องถิ่น ตำบล อำเภอ

8) ความรู้และเทคโนโลยีที่ใช้ในการส่งเสริมการเกษตรต้องเป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมและปลอดภัย การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ผสมผสานภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นมิตรกับสุขภาพ

และสภาพแวดล้อม คุ่มค่าการลงทุน ไม่ซับซ้อน โดยยึดหลักการอนุรักษ์ระบบนิเวศน์ อนุรักษ์พลังงาน ไม่ขัดแย้งวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อความยั่งยืนของสังคมและสิ่งแวดล้อม

9) ความสำเร็จของงานส่งเสริมการเกษตรเน้นที่การทำให้บุคคลเป้าหมายช่วยเหลือตนเองได้ รวมถึงการพึ่งพากันและกันภายในกลุ่ม สถาบัน ชุมชน ซึ่งการช่วยเหลือตนเองได้นั้นหมายถึงชุมชนเกษตรที่เป็นเป้าหมายนั้นมีความเข้มแข็ง สามารถคิด ตัดสินใจ และดำเนินการแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชนได้เป็นลำดับแรก โดยไม่ต้องรอคอยความช่วยเหลือจากภายนอก หรือในกรณีประสบภัยธรรมชาติก็สามารถร่วมมือกันบรรเทาปัญหาเบื้องต้นและติดต่อประสานงานขอความช่วยเหลือจากภายนอกได้และสามารถฟื้นตัวได้เร็ว

4.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

เฉลิมศักดิ์ คุ่มศิริ (2556, น.8-13) กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยพิจารณาตามหลักการสื่อสารและลักษณะของชุมชนได้ ดังนี้

4.4.1 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงบุคคลหรือผู้รับสารเป็นเกณฑ์

- 1) แบบรายบุคคลหรือแบบบุคคลต่อบุคคล
- 2) โดยกลุ่มบุคคล
- 3) แบบมวลชน

4.4.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงวัตถุประสงค์หรือตัวสารเป็นเกณฑ์

- 1) โดยการเลือกส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว
- 2) โดยการเลือกเรื่องส่งเสริมหลาย ๆ เรื่อง
- 3) โดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน

4.4.3 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงเจ้าหน้าที่หรือผู้ส่งสารเป็นเกณฑ์

- 1) การใช้ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีความรู้แบบกว้าง
- 2) การใช้ทีมนักวิชาการ
- 3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน
- 4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน

4.4.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงตามช่องทางหรือสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริม

การเกษตร

- 1) โดยใช้สื่อคาพูด
- 2) โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์
- 3) โดยใช้สื่อภาพและเสียง
- 4) โดยใช้สื่อกิจกรรม

วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยอิงชุมชนเป็นเกณฑ์

- (1) ในชุมชนชนบท เป็นการส่งเสริมในพื้นที่การเกษตรที่อยู่ในชนบท เช่น นาข้าว ไร่มันสำปะหลัง ไร่นาสวนผสม
- (2) ในชุมชนเมือง เป็นการส่งเสริมการเกษตรที่ดำเนินการในชุมชนเมือง เช่น สวนผักในเมือง โรงเรียนกล้วยไม้ ไม้ดอกต่างๆ

4.4.5 เทคนิคและวิธีการส่งเสริมเกษตร มีมากมายหลายชนิดนักส่งเสริมที่ดีจะต้องเข้าใจพื้นฐานของผู้ฟัง และเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีอย่างถูกต้อง ให้เหมาะกับการเรียนของผู้ฟังวิธีการส่งเสริมพอจะแยกออกเป็นพวกใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภทคือ

1) แบ่งตามลักษณะการใช้ ได้แก่

(1) การติดต่อสื่อสารแบบรายบุคคล เช่นเจ้าหน้าที่ไปพบเกษตรกรที่บ้าน เกษตรกรไปพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน การติดต่อระหว่างกันทางโทรศัพท์การติดต่อกันทางจดหมายการสาธิตให้ดูผล

(2) การติดต่อสื่อสารแบบกลุ่ม เช่นการประชุมการบรรยายการอบรมสัมมนาการประชุมอภิปรายการประชุมดูผลของการสาธิตการทัศนศึกษาการสอนการเรียนในโรงเรียนและการประชุมอื่น ๆ

(3) การติดต่อสื่อสารแบบมวลชน เช่น การทำป้ายประกาศ แจกความเอกสารใบปลิวหนังสือเวียนหนังสือพิมพ์ วารสารต่าง ๆ การจัดนิทรรศการวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์

2) แบ่งตามรูปร่างของอุปกรณ์ ได้แก่

(1) การติดต่อสื่อสารแบบใช้ข้อความเช่น ป้ายประกาศแจกความ เอกสารใบปลิว บทความทางหนังสือพิมพ์ จดหมายส่วนตัว จดหมายเวียน

(2) การติดต่อสื่อสารแบบใช้ภาษาพูด เช่น ประชุมสัมมนาต่างๆ เจ้าหน้าที่ไปพบเกษตรกรที่บ้าน โทรทัศน์ วิทยุ

(3) การติดต่อสื่อสารแบบใช้ทัศนูปกรณ์ เช่น แผนภูมิแผนผังตารางต่างๆ ภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์การจัดนิทรรศการภาพโฆษณา (โปสเตอร์) การให้ดูผลสาธิต

(4) การติดต่อแบบใช้ภาษาพูดควบคู่กับ ทัศนูปกรณ์ เช่น การสาธิตวิธีทำการประชุมให้ดูผลสาธิต การประชุมต่างๆ โดยใช้ทัศนูปกรณ์ช่วย รายการทางโทรทัศน์ต่าง ๆ

4.5 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น.25 – 28) การส่งเสริมการเกษตรมีวิธีการที่หลากหลาย เมื่อประมวลเป็นรูปแบบต่างๆ จะมีรูปแบบสำคัญๆ ประมาณ 4 รูปแบบ ซึ่ง FAO ได้รวบรวมจากรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรในประเทศต่างๆ ดังนี้

4.5.1 การถ่ายทอดเทคโนโลยี มีที่มาจากแนวคิดด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการให้บริการการเกษตรมีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น

- การส่งเสริมการเกษตรโดยภาครัฐ (Ministry-Based Agricultural Extension)
- การฝึกอบรมและเยี่ยมชม (training and Visit Extension)

4.5.2 การส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม มีที่มาจากแนวคิดด้านการศึกษานอกระบบ และการเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน จัดระบบและเอื้ออำนวยให้เกษตรกรสร้างทุนทางสังคม รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น

- การส่งเสริมผ่านผู้นำชุมชน (Animation Rural)
- การพัฒนาชนบทแบบบูรณาการ (Integrated Rural Development)
- การส่งเสริมโดยองค์กรชุมชน (Farmer-Based Extension Organization)

4.5.3 การส่งเสริมแบบตลาดนำการผลิต มีที่มาจากแนวคิดด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการให้บริการการเกษตร มีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงทางอาหารและการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น

- การส่งเสริมรายสินค้าเกษตร (Commodity-Based Advisory System)
- การส่งเสริมโดยใช้นวัตกรรมและการตลาดนำการผลิต

(Innovative, Market – Driven Extension Approaches)

- การให้บริการ/คำแนะนำแก่เกษตรกรระดับก้าวหน้าโดยภาคเอกชน

(Privately Managed Out Grower Advisory Services)

- ความร่วมมือภาครัฐและเอกชน (Public-Private Partnerships)
- ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน เกษตรกร ในการทำสัญญาล่วงหน้า

(Contract Farming)

4.5.4 การส่งเสริมการศึกษานอกระบบ มีที่มาจากแนวคิดด้านการศึกษานอกระบบ และการเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท และปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระบบและเอื้ออำนวยให้เกษตรกรสร้างทุนทางสังคม และฝึกอบรมเกษตรกรให้สามารถจัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น

- โรงเรียนเกษตรกร (Farmer Field Schools)
- ศูนย์เรียนรู้ชุมชน
- การส่งเสริมโดยใช้ฐานการศึกษา (University-Based Extension)

ความเหมาะสมของการใช้รูปแบบส่งเสริมการเกษตรแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์หรือเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมในขณะนั้น

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ที่ได้มีการศึกษาไว้ พบว่า มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ดังนี้

5.1 สถานภาพส่วนบุคคล ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานะภาพส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ดังนี้

5.1.1 เพศ

ระพีภัทร์เสริมสุข จิระ โชติ (2556, น.56) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนมาก เป็นเพศชาย เช่นเดียวกับ ผุสดี จันทร (2556, น.57) ที่ศึกษา เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก ที่พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.7 เป็นเพศชาย นอกจากนี้ สุวิสาส์ กันตอนัตพร (2554, น.42) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี คือ สามในสี่เป็นเพศชาย และยังมี ทศนีย์ บุญเกล้า (2554, น.48) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่า หมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม ร้อยละ 96.90 เป็นเพศชาย

5.1.2 อายุ

ระพีภัทร์ เสริมสุขจิระ โชติ (2556, น.56) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า อาสาสมัครเกษตร

หมู่บ้านมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 40.5) มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ซึ่งสอดคล้องกับ ผุสดี จันทร (2556, น.57) ที่ศึกษา เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก ที่พบว่า อายุ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ37.6 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ซึ่งอายุไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

5.1.3 ระดับการศึกษา

ชำนาญ เมืองทอง (2555, น.45) ได้ศึกษาบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อกรมส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 32.7 จบมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) เช่นเดียวกับ ทศนีย์ บุญเกล้า (2554, น.48) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่า หมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม ส่วนใหญ่ร้อยละ 43.88 จบมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ซึ่งต่างกับ ผุสดี จันทร (2556, น.58) ที่ศึกษา เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก ที่พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 36.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และนายเจษฎา กาพย์ไชย (2556, น.50) ที่ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 40.9 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

5.2 สภาพทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือน รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน รายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือน หนี้สินของครัวเรือน ลักษณะและขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร

5.2.1 จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน

ธวัชชัย กฤตราชนันต์ (2553, น.48) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี ร้อยละ 59.74 มีจำนวนแรงงานที่ทำการเกษตรในครัวเรือน จำนวน 2 คน โดยจำนวนแรงงานที่ทำการเกษตรในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่มณฑิรา พุกษกลำมาศ (2554, น.115) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า มีแรงงานทำการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.39 คน

5.2.2 การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน

ระพีภัทร์ เสริมสุขจิระ โขติ (2556, น.59) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า อาชีพหลักของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 92.9) มีอาชีพหลักเป็นอาชีพทางการเกษตร ซึ่งสอดคล้อง กับ กัณณิดา บุญยิ่ง (2557, น.40) ที่ได้ทำการศึกษาบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.5 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

5.2.3 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

คำริ ชาวพะเยาว์(2554, น.68) ศึกษาการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินจังหวัดพะเยา พบว่า หมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน มีแรงงานที่ใช้ในการเกษตรเฉลี่ย 3.16 คน มีพื้นที่การเกษตรของตนเองเฉลี่ย 16.90 ไร่ ชำนาญ เมืองลอง (2555, น.96) ได้ศึกษาบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองที่เพิ่มขึ้นทำให้อาสาสมัครเกษตรต้องรับผิดชอบในการดูแลเพิ่มขึ้นด้วย จึงมีเวลาปฏิบัติงานน้อยลง มณฑิรา พุกษกลำมาศ (2554, น.115) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า หมอดินอาสาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพื้นที่ทางการเกษตรของตนเองเฉลี่ย 17.51 ไร่ พื้นที่เช่าทำการเกษตรเฉลี่ย 15.07 ไร่

5.2.4 รายได้ และรายจ่ายของครัวเรือน

ชำนาญ เมืองลอง (2555, น.96) ได้ศึกษาบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า เกษตรหมู่บ้าน มีสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 3.88 คน มีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือนเฉลี่ย 245,000 บาทต่อปี มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 1119,000 บาทต่อปี รายได้ที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้การปฏิบัติงานลดลง เนื่องจากรายได้ที่มากเพราะมีภาระหน้าที่มากทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพลดลงด้วย

คำริ ชาวพะเยาว์ (2554 , น.68) ศึกษาการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินจังหวัดพะเยา พบว่า หมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน มีแรงงานที่ใช้ในการเกษตรเฉลี่ย 3.16 คน มีพื้นที่การเกษตรของตนเองเฉลี่ย 16.90 ไร่ และมีพื้นที่เช่าเฉลี่ย 12.15 ไร่ มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 86,129.23 บาทต่อปี มีรายได้จากอาชีพทางการเกษตรเฉลี่ย 376,212.40 บาทต่อปี

มณฑิรา พุกษกลำมาศ (2554, น.115) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า หมอดินอาสาส่วนใหญ่

ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 230,191.10 บาทต่อปี มีรายจ่ายในภาคเกษตรเฉลี่ย 91,012.76 บาทต่อปี มีแรงงานทำการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.39 คน

5.3 สภาพทางสังคม ประกอบด้วย การเป็นอาสาสมัครเกษตรประเภทอื่นๆ การเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันทางการเกษตร

คำริ ชาวพะเยา (2554, น.68) ศึกษาการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินจังหวัดพะเยา พบว่า หมอดินอาสาประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางสังคม และเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือ สถาบันทางการเกษตร

ทัศนีย์ บุญกล้า (2554, น.71) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบล ในจังหวัดนครพนม พบว่า หมอดินอาสาส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางสังคม เป็นกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน และส่วนใหญ่ได้รับการคัดเลือกมาเป็นหมอดินอาสาจากผู้ใหญ่บ้าน

กณณิกา บุญยิ่ง (2556, น.44 - 45) ศึกษาเรื่อง บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ร้อยละ 81.7 มีการดำรงตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 45.2 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 26.1 มีตำแหน่งเป็นประธาน/กรรมการกลุ่มต่างๆ ร้อยละ 13.9 และมีการดำรงตำแหน่งอื่นๆ ได้แก่ อสม. สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./เทศบาล ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และร้อยละ 18.3 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ในขณะที่การเป็นอาสาสมัครด้านอื่นๆ พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 63.5 เป็นอาสาสมัครด้านอื่นๆ ร้อยละ 25.6 เป็นเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 22.2 เป็นผู้แทนเกษตรกร ส่วนการเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร พบว่าร้อยละ 87.0 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 42.6 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. การเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 86.1 ผู้นำชุมชนเป็นผู้คัดเลือกและเสนอชื่อ ร้อยละ 7.8 ได้รับการเสนอชื่อจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และสาเหตุที่มาทำหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรมีอาชีพทางการเกษตร ต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้านการเกษตร และ ต้องการเพิ่มทักษะการเรียนรู้ทางการเกษตร

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554, น.47) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรหมู่บ้านร้อยละ90.8 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร โดยเกินครึ่งเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นสมาชิกสภาเกษตรกร เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ

ทัศนีย์ บุญเคล้า (2554, น.49) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลร้อยละ 56.10 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและรองลงมาเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

ชานาญ เมืองลอง (2555, น.46) ได้ศึกษาบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 93.9 มีตำแหน่งอื่น ๆ เช่น อสม. อปพร. หัวหน้าคุ้ม สารวัตรกำนัน ร้อยละ 46.9 มีตำแหน่งเป็นกรรมการหมู่บ้าน

นายเจษฎา กาพย์ไชย (2554, น.82) ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเป็นอาสาสมัครเกษตรประเภทอื่นๆ พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 73.1 เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านประเภทอื่นๆ และ ร้อยละ 26.9 ไม่เป็น ลักษณะการเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตร เพราะผู้นำชุมชนคัดเลือก 121 คน รองลงมาใน เป็นอาสาสมัครเกษตรเพราะสมาชิกในชุมชนคัดเลือก 112 คน เป็นอาสาสมัครเกษตรเพราะสมัครด้วยตนเอง 62 คน และเป็นอาสาสมัครเกษตรเพราะเจ้าหน้าที่คัดเลือก 45 คน ร้อยละ 79.0 เป็นสมาชิกกลุ่ม หรือ สถาบันทางการเกษตร และ ร้อยละ 21.0 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม หรือสถาบันทางการเกษตร

5.4 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

สุสดี จันทร์ (2556, น.74) ศึกษาความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.09 เมื่อพิจารณาราย ประเด็น พบว่าทั้ง 4 ประเด็นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย คือติดตามสถานการณ์การเกษตร ในหมู่บ้าน และรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดเก็บรวบรวมข้อมูล พื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหา ของเกษตรกร ในหมู่บ้าน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.19 4.19 4.06 และ 3.96 ตามลำดับ

อรวรรณ จินะใจหาญ (2554, น.57) ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ในขณะที่ วิชัย ศรีผา (2552, น.98) ศึกษาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย พบว่าความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีเพศแตกต่างกันต่อการปฏิบัติงานเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศชายมีความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมากกว่าเพศหญิง

5.5 การปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

นายเจษฎา กายย์ไชย (2554, น.82) ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าภาพรวมในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน ในภารกิจ 4 ด้านพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในระดับมากในทุกด้าน ในขณะที่

สุวิสาห์ กันตอนันตพร(2554, น.77-78) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า โดยภาพรวมเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มี 2 ตัวแปร คือ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน และ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ที่ระดับ 0.05 มี 3 ตัวแปร คือ อายุ รายได้ และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อสารมวลชน

ชำนาญ เมืองลอง (2555, น.92) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าการปฏิบัติงานในระดับมาก คือ การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบค.01) การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การเสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้าน และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เตือนการระบาด การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ

จริยา ไชยประเสริฐ (2550, น.10) กล่าวว่า ในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ ระดับตำบล จะปรึกษาเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอก่อนการดำเนินงาน และใช้วิธีการประสานงานกับเกษตรกร โดยการเข้าไปประสานงานที่บ้านและทางโทรศัพท์ ซึ่งได้รับความพึงพอใจและให้ความร่วมมือจากเกษตรกรด้วยดี

ณัฐภัส มธุรส (2549, น.70) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในค่ายนวมินทราชินี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุข ในพื้นที่ค่ายนวมินทราชินี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข อยู่ในเกณฑ์มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

5.6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ (2556, น.56) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในจังหวัดชลบุรีคือ การรับทราบข้อมูล / ข่าวสารด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน

ศุสดี จันทร (2556, น.57) ที่ศึกษา เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุการเป็นหมอดินอาสา จำนวนแรงงานในครัวเรือน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ระดับการศึกษา การเป็นเกษตรหมู่บ้าน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงาน

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554, น.42) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีคือ การรับทราบข้อมูล / ข่าวสารด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน

ทัศนีย์ บุญเกล้า (2554, น.53) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบล ได้แก่การเข้าอบรมความรู้ การร่วมกับเจ้าหน้าที่ วิธีการผลิตและการใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน การได้รับบริการหรือสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดิน การสร้างเครือข่ายของหมอดินอาสา ประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นหมอดินอาสาหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม

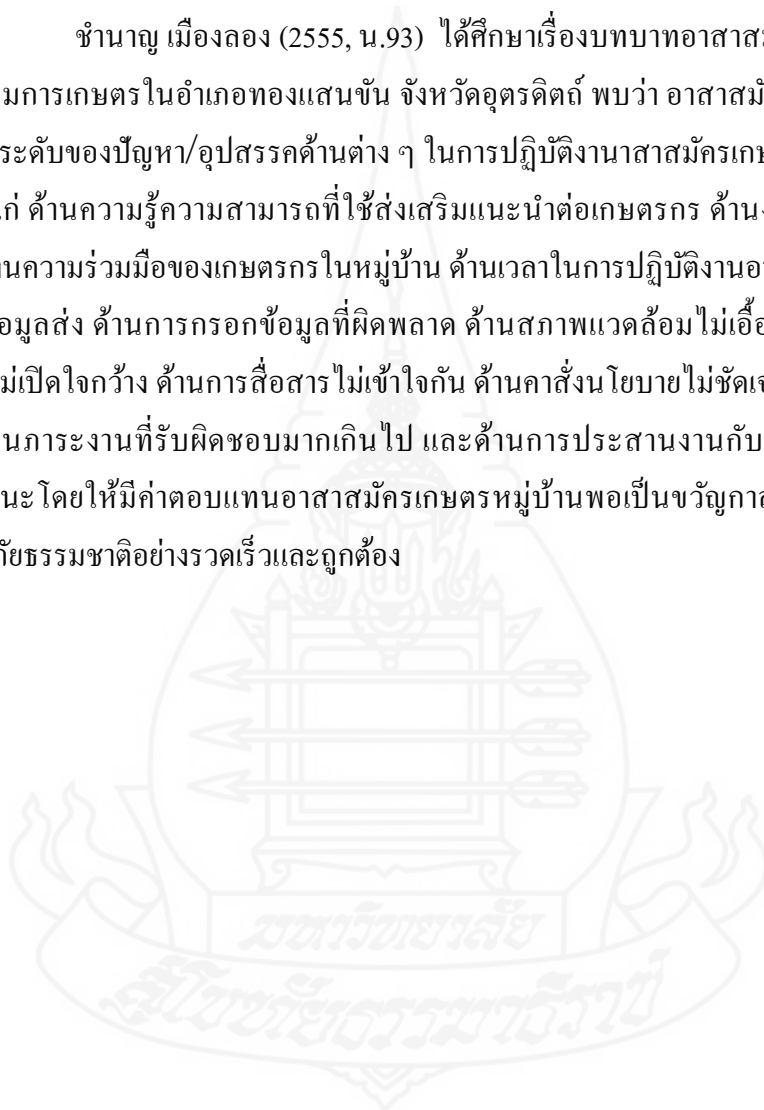
5.7 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554, น.68) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุดร้อยละ 36.6 คือ กิจกรรมพัฒนาการเกษตรที่ได้รับไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร รองลงมาคือการที่หน่วยงาน ไม่มีแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลการผลิตพืชและกำหนดรายงานที่ชัดเจน และมีข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน คือ ให้มีการฝึกอบรมเกษตรหมู่บ้านบ่อยครั้งและต่อเนื่อง รองลงมาคือเสนอให้มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ

เกษร สวนศรี (2552, น.58) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าปัญหาในการปฏิบัติงานที่พบมาก คือไม่มีการอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือไม่มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน มีข้อเสนอแนะคือ ให้คัดเลือกเกษตรกรที่มีความรู้ และสมัครใจ มีจุดเรียนรู้ศึกษาดูงาน และการได้รับฟังคำบรรยายความรู้อย่างต่อเนื่อง

ชำนาญ เมืองทอง (2555, น.93) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านโดยภาพรวมมีระดับของปัญหา/อุปสรรคด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถที่ใช้ส่งเสริมและนำต่อเกษตรกร ด้านงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ด้านความร่วมมือของเกษตรกรในหมู่บ้าน ด้านเวลาในการปฏิบัติงานอาสา ด้านงานเร่งด่วนที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง ด้านการกรอกข้อมูลที่ผิดพลาด ด้านสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ด้านความไม่เข้าใจกันไม่เปิดใจกว้าง ด้านการสื่อสารไม่เข้าใจกัน ด้านคำสั่งนโยบายไม่ชัดเจน ด้านภาระหน้าที่ไม่ชัดเจน ด้านภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป และด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะ โดยให้มีค่าตอบแทนอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านพอเป็นขวัญกำลังใจในการทำงานให้ช่วยเหลือเกษตรกรมาตัวอย่างรวดเร็วและถูกต้อง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุโขทัย การศึกษาในครั้งนี้จะใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจตามระเบียบ วิธีการวิจัย รายละเอียดมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ มีจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1.1 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดสุโขทัย ตามบัญชีรายชื่ออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจังหวัดสุโขทัย ที่ได้รับแต่งตั้งตามคำสั่งสำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย ที่ 010 /2558 เรื่อง แต่งตั้งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2558 จำนวน 843 คน

1.1.2 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบล มีหน้าที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวนทั้งสิ้น 65 คน เพื่อประเมินการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่ม ตัวอย่างของ Taro Yamane (Yamane 1973: 1088 อ้างถึงในจินดา ขลิบทอง 2555: 19) (TaroYamane1973) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 7

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ราย)

N = จำนวนหน่วยประชากร (ราย)

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจำนวน 843 คน

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{843}{1+843(0.07)^2} \\ &= 164 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จึงเท่ากับ 164 คน คิดเป็นร้อยละ 19.45 ของประชากรทั้งหมด

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทำการสุ่มแบบง่ายตามสัดส่วนของแต่ละอำเภอ กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 164 ราย จากประชากร จำนวน 843 ราย ตามสัดส่วนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในแต่ละอำเภอของจังหวัดสุโขทัย ส่วนนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่ประเมินอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน สุ่มแบบเจาะจงตามอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ถูกสุ่ม จำนวน 54 คน จากประชากร 65 ราย แยกเป็นรายอำเภอได้ ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และกลุ่มตัวอย่างที่จัดเก็บรายอำเภอของจังหวัดสุโขทัย

ที่	อำเภอ	ประชากรอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ราย)	กลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ราย)	ประชากรนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร (ราย)	กลุ่มตัวอย่างนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร (ราย)
1	เมืองสุโขทัย	86	17	8	6
2	บ้านด่านลานหอย	71	14	6	5
3	คีรีมาศ	100	19	6	5
4	กงไกรลาศ	109	21	8	6
5	ศรีสัชนาลัย	134	26	9	8
6	ศรีสำโรง	118	23	9	7
7	สวรรคโลก	117	23	9	8
8	ศรีนคร	49	10	5	4
9	ทุ่งเสลี่ยม	59	11	5	5
	รวม	843	164	65	54

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด และปลายเปิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

2.2.1 ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์สำหรับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน การประกอบอาชีพของครัวเรือน รายได้ใน/นอกภาคการเกษตรของครัวเรือน รายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร การเป็นอาสาสมัครเกษตรประเภทอื่นๆ การดำรงตำแหน่งทางสังคมและการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันทางการเกษตร โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิดเพื่อให้เลือกตอบหรือให้เติมข้อความลงในช่องว่าง การได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ด้านการเกษตร และการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ไม่เคย และ เคย โดยผู้ที่ตอบเคยให้เลือกตอบตามมาตราลีเคอร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบตามมาตราลีเคอร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด โดยให้ระบุถึงปัญหา และข้อเสนอแนะลงในช่องว่างที่กำหนดให้

2.2.2 ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์สำหรับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อประเมินการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) มีการปฏิบัติงานตามบทบาทแต่ละด้านอยู่ระดับใดเลือกตอบ ตามมาตราลีเคอร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เป็นแบบ สัมภาษณ์แบบปลายเปิด โดยให้ระบุข้อเสนอแนะลงในช่องว่างที่กำหนดให้

2.2 การตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ เมื่อสร้างแบบสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้อง สมบูรณ์ ก่อนนำไปสัมภาษณ์ไปใช้จริง ดังนี้

2.2.1 การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำแก้ไข เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องสมบูรณ์และเที่ยงตรงตามเนื้อหา

2.2.2 การตรวจสอบความเชื่อถือได้ (reliability) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ทดสอบกับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 20 ราย จากนั้นจึงนำผลที่ได้ไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ดังนี้

3.1 กำหนดวัน เวลา ประสานงานกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของแต่ละตำบล เพื่อนัดหมายกลุ่มตัวอย่างที่จะให้สัมภาษณ์

3.2 ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดย แนะนำตัวผู้สัมภาษณ์ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน

3.3 ทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยได้ทบทวนความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ ทำการลงรหัสข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดจังหวัดสุโขทัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.)

4.2 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

เกณฑ์การให้คะแนน โดยมีการให้คะแนนและแปลความหมายปัจจัยที่มีการให้ค่าคะแนนตามมาตราลิกเคอร์ต (Likert type scale) โดยแบ่งเป็นระดับคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

- 1 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด
- 2 คะแนน หมายถึง น้อย
- 3 คะแนน หมายถึง ปานกลาง
- 4 คะแนน หมายถึง มาก
- 5 คะแนน หมายถึง มากที่สุด

การแปลความหมายผลคะแนนโดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มเป็นระดับ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 –1.80 หมายถึง น้อยที่สุด หรือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 –2.60 หมายถึง น้อย หรือ ไม่เห็นด้วย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 –3.40 หมายถึง ปานกลาง หรือ ไม่แน่ใจ

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 –4.20 หมายถึง มาก หรือ เห็นด้วย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 –5.00 หมายถึง มากที่สุด หรือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4.3 สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analysis statistics) ใช้สถิติ T-test เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกับระดับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ประเมินผลโดยนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4.3 ปัญหา ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

เป็นคำถามแบบปลายเปิดแล้วนำมาสรุปว่าปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานมีอะไรบ้าง โดยใช้สถิติค่าความถี่ และค่าร้อยละในการแปลความหมาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 3 ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นกับระดับปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม

การศึกษาสภาพพื้นฐานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล 2) สภาพทางเศรษฐกิจ และ 3) สภาพทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

การศึกษาเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 164

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	111	67.7
หญิง	53	32.3
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	33	20.1
41 – 50	74	45.1
51 - 60	55	33.6
มากกว่า 60	2	1.2
ค่าต่ำสุด = 32 ค่าสูงสุด = 61 ค่าเฉลี่ย = 47.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.881		
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	28	17.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	6.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช.	72	43.9
อนุปริญญาตรี/ปวส.	16	9.8
ปริญญาตรี	38	23.2

จากตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.1.1 เพศ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 67.7 เป็นเพศชาย และร้อยละ 32.3 เป็นเพศหญิง

1.1.2 อายุ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 45.1 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี รองลงมา ร้อยละ 33.5 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี ร้อยละ 20.1 มีอายุน้อยกว่า 40 ปี และร้อยละ 1.2 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 60 ปี ตามลำดับ โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีอายุน้อยที่สุด 32 ปี มากที่สุด 61 ปี และมีอายุเฉลี่ย 47.18 ปี

1.1.3 ระดับการศึกษา อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 43.9 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) รองลงมา ร้อยละ 23.2 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 17.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 9.8 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาตรี/ปวส. และมีเพียงร้อยละ 6.1 ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

การศึกษาเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านประกอบด้วยจำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจ (ด้านจำนวนแรงงานในครัวเรือนและแรงงานภาคเกษตร) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 164		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1-2	14	8.6
3-4	96	58.5
มากกว่า 4	54	32.9
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 7 ค่าเฉลี่ย = 4.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.194		
2. จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน (คน)		
1	26	15.9
2	89	54.3
3	38	23.3
4	10	6.1
มากกว่า 4	1	0.6
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 5 ค่าเฉลี่ย = 2.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.804		

จากตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจ (ด้านจำนวนแรงงานในครัวเรือนและแรงงานภาคเกษตร) ผลการวิจัยพบว่า

1.2.1 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 58.5 มีจำนวนสมาชิกภายในครัวเรือน ระหว่าง 3-4 คน รองลงมาร้อยละ 32.9 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 4 คน และร้อยละ 8.6 ที่มีจำนวนสมาชิกภายในครัวเรือนมากกว่า 1-2 คน โดยมีจำนวนสมาชิกภายในครัวเรือนน้อยสุด 1 คน มากสุด 7 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.10 คน

1.2.2 จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 54.3 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน 2 คน ร้อยละ 23.3 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน 3 คน ร้อยละ 15.9 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน 1 คน ร้อยละ 6.1 มีจำนวน

แรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน 4 คน และมีเพียงร้อยละ 0.6 ที่มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนมากกว่า 4 คน โดยมีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนน้อยสุด 1 คน มากสุด 6 คน มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.21 คน

ตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจ (การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 164		
สภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน*		
ทำนา	152	92.7
ทำสวน	39	23.8
ทำไร่	52	31.7
เลี้ยงสัตว์	29	17.7
ค้าขาย	17	10.4
รับจ้าง	35	21.3
รับราชการ	1	0.6

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจ (การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน)

ผลการวิจัยพบว่า

1.2.3 การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 92.7

มีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลักของครัวเรือน รองลงมา ร้อยละ 31.7 มีอาชีพทำไร่ ร้อยละ 23.8 มีอาชีพทำสวน ร้อยละ 17.7 มีอาชีพเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 10.4 มีอาชีพค้าขาย มีเพียงร้อยละ 0.6 มีอาชีพรับราชการ

ตารางที่ 4.4 สภาพทางเศรษฐกิจ (ด้านรายได้รวมของครัวเรือน และรายจ่ายต่อปี) ของอาสาสมัคร
เกษตรกรหมู่บ้าน

n = 164

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. รายได้ของครัวเรือน (ภาคการเกษตร)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	47	28.7
50,001 - 100,000	56	34.1
100,001 - 150,000	17	10.4
150,001 - 200,000	22	13.4
200,001 - 250,000	7	4.3
มากกว่า 250,000	15	9.1
ค่าต่ำสุด = 12,000 ค่าสูงสุด = 800,000 ค่าเฉลี่ย = 123,657.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 127,074.897		
2. รายได้จากการทำงาน (นอกภาคการเกษตร)		
ไม่มีรายได้	16	9.8
มีรายได้	148	90.2
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	85	51.8
50,001 - 100,000	49	29.9
100,001 - 150,000	17	10.4
มากกว่า 150,000	13	7.9
ค่าต่ำสุด = 10,000 ค่าสูงสุด = 600,000 ค่าเฉลี่ย = 83,498.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 89,276.681		
3. รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	3	1.8
50,001 - 100,000	55	33.6
100,001 - 150,000	22	13.4
150,001 - 200,000	26	15.9
200,001 - 250,000	12	7.3
มากกว่า 250,000	46	28.0
ค่าต่ำสุด = 14,000 ค่าสูงสุด = 900,000 ค่าเฉลี่ย = 338,227.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 220,590.843		

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 164

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. รายจ่ายของครัวเรือน (ภาคเกษตร)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	85	51.8
50,001 - 100,000	48	29.3
100,001 - 150,000	14	8.6
150,001 - 200,000	11	6.7
200,001 - 250,000	2	1.2
มากกว่า 250,000	4	2.4
ค่าต่ำสุด = 11,000 : ค่าสูงสุด = 800,000 : ค่าเฉลี่ย = 83,676.83 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 103,964.843		

จากตารางที่ 4.4 สภาพทางเศรษฐกิจ (ด้านรายได้รวมของครัวเรือน และรายจ่ายต่อปี) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่า

1.2.4 รายได้ของครัวเรือน (ภาคการเกษตร) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ

34.1 มีรายได้ของครัวเรือนจากการทำอาชีพในภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท/ปี รองลงมาร้อยละ 28.7 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 ร้อยละ 13.4 มีรายได้อยู่ระหว่าง 150,001 - 200,000 บาท/ปี ร้อยละ 10.4 มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001 - 150,000 บาท/ปี ร้อยละ 9.1 มีรายได้มากกว่า 250,000 บาท/ปี และมีเพียงร้อยละ 9.1 ที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 200,001 – 250,000 บาท/ปี จากการทำอาชีพในภาคการเกษตร โดยมีรายได้จากการทำอาชีพในภาคการเกษตร สูงสุด 800,000 บาท/ปี ต่ำสุด 12,000 ค่าเฉลี่ย 123,657.93

1.2.5 รายได้จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ร้อยละ 51.8 มีรายได้จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท/ปี ร้อยละ 29.9 มีรายได้อยู่ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท/ปี ร้อยละ 10.4 มีรายได้อยู่ระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท/ปี ร้อยละ 7.9 มีรายได้มากกว่า 150,000 บาท/ปี และ โดยมีรายได้จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตรสูงสุด 60,000 บาท/ปี ต่ำสุด 10,000 บาท/ปี และมีรายได้เฉลี่ย 83,498.65 บาท/ปี

1.2.6 รวมรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 33.5 มี

รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนอยู่ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท/ปี รองลงมาร้อยละ 28.0 มีรายได้มากกว่า 250,000 บาท/ปี ร้อยละ 15.9 มีรายได้อยู่ระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท/ปี ร้อยละ 13.4 มีรายได้อยู่ระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท /ปี ร้อยละ 7.3 มีรายได้อยู่ระหว่าง 200,001 – 250,000 บาท/ปี และมีเพียงร้อยละ 1.8 ที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท/ปี โดย

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนสูงสุด 900,000 บาท/ปี ต่ำสุดมีรายได้ 14,000 บาท/ปี และมีรายได้เฉลี่ย 338,227.23บาท/ปี

1.2.7 รายจ่ายของครัวเรือนในภาคเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 51.8 มีรายจ่ายของครัวเรือนในภาคเกษตรน้อยกว่า 50,000 บาท/ปี รองลงมาร้อยละ 29.3 มีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท/ปี ร้อยละ 8.6 มีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท/ปี ร้อยละ 6.7 มีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท/ปี ร้อยละ 1.2 มีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 200,001 – 250,000 บาท/ปี และร้อยละ 2.4 มีรายจ่ายมากกว่า 250,000 บาท/ปี โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีรายจ่ายของครัวเรือนในภาคเกษตรสูงสุด 80,000 บาท/ปี ต่ำสุดมีรายจ่าย 11,000 บาท/ปี และมีรายจ่ายเฉลี่ย 83,676.83 บาท/ปี

ตารางที่ 4.5 สภาพทางเศรษฐกิจ (ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 164

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	36	22.0
11-20	68	41.5
21-30	30	18.3
31-40	16	9.8
มากกว่า 40	14	8.4
ค่าต่ำสุด = 2 : ค่าสูงสุด = 5 : ค่าเฉลี่ย = 22.03 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 14.242		

จากตารางที่ 4.5 สภาพทางเศรษฐกิจ (ด้านพื้นที่ทำการเกษตร) ผลการวิจัยพบว่า

1.2.8 พื้นที่ทำการเกษตร ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 22.0 มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง ไม่เกิน 10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 41.5 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 11-20 ไร่ ร้อยละ 18.3 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 21-30 ไร่ ร้อยละ 9.8 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 31-40 ไร่ และร้อยละ 8.4 มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 40 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองสูงสุด 100 ไร่ ต่ำสุด 2 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองเฉลี่ย 22.03 ไร่

1.3 สภาพทางสังคม

การศึกษาเกี่ยวกับสภาพทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร การเกษตร และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.6-4.9

ตารางที่ 4.6 สภาพทางสังคม (การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 164

สภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ*		
เกษตรหมู่บ้าน	117	71.3
ประมงอาสา	13	7.9
อาสาปศุสัตว์	26	15.9
อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี	12	7.3
อาสาสมัครฝนหลวง	6	3.7
เศรษฐกิจการเกษตรอาสา	3	1.8
อาสาสมัครชลประทาน	12	7.3
หมอดินอาสา	30	18.3
สภาเกษตรกร	21	12.8

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.6 สภาพทางสังคม (การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.3.1 การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 71.3 เป็นเกษตรหมู่บ้าน รองลงมา ร้อยละ 18.3 เป็นหมอดินอาสา ร้อยละ 15.9 เป็นปศุสัตว์อาสา ร้อยละ 12.8 ร้อยละ 7.9 เป็นประมงอาสา ร้อยละ 7.3 เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี และอาสาสมัครชลประทาน ร้อยละ 3.7 เป็นอาสาสมัครฝนหลวง ร้อยละ 1.8 เป็นเศรษฐกิจการเกษตรอาสา ไม่มีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อาสาสมัครชวนาชนันนา อาสาพัฒนาทางพาราอาสาปศุสัตว์ และอาสาสมัครชวนาชนันนา

ตารางที่ 4.7 สภาพทางสังคม (การดำรงตำแหน่งทางสังคม) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 164

สภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความเป็นผู้นำในชุมชน		
ไม่เป็นผู้นำในชุมชน	22	13.4
เป็นผู้นำในชุมชน*	142	86.6
กำนัน	2	1.2
ประธาน/กรรมการกลุ่มต่างๆ	85	51.8
คณะกรรมการหมู่บ้าน	116	70.7
อสม.	22	13.4
ผู้ใหญ่บ้าน	43	26.2
สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อบต./เทศบาล	3	1.8

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 4.7 สภาพทางสังคม (การดำรงตำแหน่งทางสังคม) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.3.2 การดำรงตำแหน่งทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 70.7

ดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 51.8 เป็นประธาน/กรรมการกลุ่มต่างๆ ร้อยละ 26.2 เป็นผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 13.4 เป็น อสม. ร้อยละ 1.8 เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อบต./เทศบาล และร้อยละ 1.2 เป็นกำนัน

ตารางที่ 4.8 สภาพทางสังคม (การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร)

n = 164

สภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร*	73	44.5
เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร	91	55.4
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	4	2.4
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	71	43.3
วิสาหกิจชุมชน	47	28.7
สภาเกษตรกร	24	14.6
กลุ่มเกษตรกร	63	38.4
กลุ่มอาชีพการเกษตร	30	18.3

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.8 สภาพทางสังคม (การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร) ของ
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.3.3 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 43.3 เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมา ร้อยละ 38.4 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 28.7 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 18.3 เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร ร้อยละ 14.6 เป็นสภาเกษตรกร และมีเพียงร้อยละ 2.4 ที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย การได้รับการฝึกอบรม การรับทราบข่าวสาร ข้อมูลด้านการเกษตร และการได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยนำผลการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 4.9 – 4.11

ตารางที่ 4.9 การได้รับการฝึกอบรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การได้รับสนับสนุนจาก หน่วยงาน	ไม่ ได้รับ	ระดับการได้รับสนับสนุนการ ปฏิบัติงาน					$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย	
		จำนวน (ร้อยละ)								
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด				
1. การฝึกอบรมเพื่อพัฒนา ศักยภาพและพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ด้านการ พัฒนาการเกษตร	0	0	0	58	106	0	3.65	0.480	มาก	
2. การศึกษาดูงานตามที่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัด ขึ้น	0	0	35	88	41	0	3.04	0.682	ปานกลาง	
3. ได้รับโอกาสเข้าร่วม โครงการและกิจกรรมต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์	0	0	9	73	82	0	3.45	0.600	มาก	
							รวม	3.38	0.587	มาก

จากตารางที่ 4.9 การได้รับการฝึกอบรม ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.3.4 การได้รับการฝึกอบรม

การฝึกอบรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.9 พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการฝึกอบรมมีค่าร้อยละสูงสุด คือ ร้อยละ 64.6 เรื่องการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาการเกษตร อยู่ในระดับ มาก

รองลงมาร้อยละ 50.0 ได้รับโอกาสเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อยู่ในระดับ มาก และร้อยละ 25.0 การศึกษาดูงานตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดขึ้น อยู่ในระดับ ปานกลาง ตามลำดับ ไม่มีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ

เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อมาคิดคำนวณ เพื่อจัดกลุ่มระดับการได้รับการฝึกอบรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่า ระดับการได้รับการฝึกอบรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.38 เมื่อพิจารณารายละเอียดการได้รับการอบรมพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการฝึกอบรม ระดับมาก 2 เรื่อง คือ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาการเกษตร ได้รับโอกาสเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.65 และ 3.45 ตามลำดับ และได้รับโอกาสเข้าร่วมศึกษาดูงานตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดขึ้น ที่ค่าเฉลี่ย 3.04

ตารางที่ 4.10 สภาพทางสังคม (การรับทราบข่าวสาร/ข้อมูลด้านการเกษตร) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 164

สภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หนังสือพิมพ์	109	66.5
วารสารการเกษตร	124	75.6
วิทยุกระจายเสียง	58	35.4
โทรทัศน์	133	81.1
แผ่นพับ/โปสเตอร์	88	53.7
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	133	81.1
ผู้นำชุมชน	118	72.0
เจ้าหน้าที่รัฐหน่วยงานอื่นๆ	113	68.9
การประชุม/อบรม/สัมมนา	134	81.7
การศึกษาดูงาน	121	73.8

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.10 สภาพทางสังคม (การรับทราบข่าวสาร/ข้อมูลด้านการเกษตร) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.3.5 การรับทราบข่าวสาร/ข้อมูลด้านการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ร้อยละ 81.7 ได้รับทราบข่าวสาร/ข้อมูลด้านการเกษตรจากการประชุม/อบรม/สัมมนา ร้อยละ 81.1 รับข่าวสารทางโทรทัศน์ และจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 75.6 รับข่าวสารจากวารสารการเกษตร ร้อยละ 68.9 รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหน่วยงานอื่นๆ ร้อยละ 66.5 รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 53.7 รับข่าวสารจากแผ่นพับ/โปสเตอร์ และร้อยละ 35.4 รับข่าวสารจากวิทยุกระจายเสียง

ตารางที่ 4.11 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 164

การได้รับสนับสนุนจากหน่วยงาน	ไม่ ได้รับ	ระดับการได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงาน					$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
		จำนวน (ร้อยละ)							
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. การให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาจากนักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตร	0	0 (0.0)	11 (6.7)	90 (54.9)	55 (33.5)	8 (4.9)	3.37	0.683	ปานกลาง
2. การมาเยี่ยมชมและดูแลการปฏิบัติงานจาก นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/เกษตรอำเภอและ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น	0	0 (0.0)	18 (11.0)	78 (47.6)	68 (41.5)	0 (0.0)	3.30	0.659	ปานกลาง
3. การสนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	0	2 (1.2)	39 (23.8)	102 (62.2)	21 (12.8)	0 (0.0)	2.87	0.632	ปานกลาง
4. การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เครื่องมือ/อุปกรณ์ การเกษตรในการปฏิบัติงาน	0	0 (0.0)	63 (38.4)	68 (41.5)	33 (20.1)	0 (0.0)	2.82	0.745	ปานกลาง
5. ค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานช่วยเหลืองานในสังกัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	0	47 (28.7)	49 (29.9)	50 (30.5)	18 (11.0)	0 (0.0)	2.24	0.990	น้อย
	รวม						2.92	0.741	ปานกลาง

1.3.6 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน จากการศึกษาระดับ การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดใน ตารางที่ 4.11 พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานมี ค่าร้อยละ สูงสุด คือ ร้อยละ 62.2 การสนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานทั้ง ภาครัฐและเอกชน อยู่ในระดับ ปานกลาง รองลงมาร้อยละ 54.9 การให้คำแนะนำในการแก้ไข ปัญหาจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 47.6 การมาเยี่ยม เยียนและดูแลการปฏิบัติงานจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/เกษตรอำเภอและเจ้าหน้าที่จาก หน่วยงานอื่น อยู่ในระดับ ปานกลาง ร้อยละ 41.5 การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เครื่องมือ/อุปกรณ์ การเกษตรในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง และร้อยละ 30.5 การได้รับสนับสนุน ค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานช่วยเหลืองานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อยู่ในระดับ ปาน กลาง

เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อ โดยไม่นำค่าของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ที่ตอบว่าไม่เคยได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานมาคิดคำนวณ เพื่อจัดกลุ่มระดับ การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.92 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมี ระดับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับปานกลาง 4 เรื่อง คือการ สนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน การให้คำแนะนำในการ แก้ไขปัญหาจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร การมาเยี่ยมเยียนและดูแลการปฏิบัติงานจาก นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/เกษตรอำเภอและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น และการสนับสนุน ปัจจัยการผลิต เครื่องมือ/อุปกรณ์การเกษตรในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 3.37 3.30 2.87 2.82 ตามลำดับ และพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีระดับการได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ช่วยเหลืองานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อยู่ในระดับ น้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.24

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน

การศึกษาความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน ประกอบด้วย 4 ประเด็น 1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน 2) ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน 3) การ ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และ 4) การ

ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยนำผลการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในแต่ละประเด็น ดังแสดงในตารางที่ 4.12 -4.16

ตารางที่ 4.12 สรุปความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 164

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
1. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน	4.13	1.086	เห็นด้วย
2. ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	4.29	0.800	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน	4.19	0.690	เห็นด้วย
4. ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.32	0.716	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รวม	4.23	0.823	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.23 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าทั้ง 4 ประเด็น คือติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน และรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน อยู่ในระดับความคิดเห็น เห็นด้วยอย่างยิ่ง และเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ย 4.32 4.29 4.13 และ 4.19 ตามลำดับ จึงได้พิจารณารายประเด็นย่อยต่อไป ดังนี้

ตารางที่ 4.13 ความคิดเห็นด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

n = 164

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน	ระดับความคิดเห็น จำนวน (ร้อยละ)					$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย
	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ใจ	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง			
1. การจัดเก็บรวบรวม ข้อมูลพื้นฐานด้าน การเกษตรของหมู่บ้าน						4.13	1.086	เห็นด้วย
1.1 ประชาสัมพันธ์ให้ เกษตรกรทราบเรื่อง สิทธิ ประโยชน์ที่เกษตรกรจะ ได้รับจากการขึ้นทะเบียน เกษตรกร (ทบก.)	23 (14.0)	2 (1.2)	0 (0.00)	68 (41.5)	71 (43.3)	3.99	1.325	เห็นด้วย
1.2 ตรวจสอบความ ครบถ้วนของเอกสาร หลักฐาน และข้อมูล เบื้องต้นของการรับขึ้น ทะเบียนเกษตรกร และ ปรับปรุงข้อมูล	6 (3.7)	2 (1.2)	88 (53.7)	0 (0.00)	68 (41.5)	4.28	0.848	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.13 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ด้านการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบเรื่อง สิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) อยู่ในระดับ เห็นด้วย ค่าเฉลี่ย 3.99 และการตรวจสอบ ความครบถ้วนของเอกสารหลักฐาน และข้อมูลเบื้องต้นของการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร และปรับปรุงข้อมูล อยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ค่าเฉลี่ย 4.28

ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

n = 164

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน	ระดับความคิดเห็น จำนวน (ร้อยละ)					$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย
	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง			
2. การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรระดับหมู่บ้าน						4.29	0.800	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
2.1 รวบรวมข้อมูล ปัญหาความต้องการของ อาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน	6 (3.7)	2 (1.2)	9 (5.5)	79 (48.2)	68 (41.5)	4.23	0.895	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
2.2 เข้าร่วมเวทีการ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน/ตำบล	2 (1.2)	2 (1.2)	4 (2.4)	85 (51.8)	71 (43.3)	4.35	0.706	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.29 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับหมู่บ้าน เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ รวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้านมีค่าเฉลี่ย 4.23 และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในเรื่องเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล มีค่าเฉลี่ย 4.35

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นด้านการประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

n = 164

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน	ระดับความคิดเห็น จำนวน (ร้อยละ)					$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
3. การประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหา ของเกษตรกรในหมู่บ้าน						4.19	0.690	เห็นด้วย
3.1 สำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจาก อาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน	2 (1.2)	2 (1.2)	22 (13.4)	88 (53.7)	50 (30.5)	4.11	0.768	เห็นด้วย
3.2 ช่วยประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการ ถ่ายทอดความรู้	2 (1.2)	2 (1.2)	12 (7.3)	91 (55.5)	57 (34.8)	4.21	0.733	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3.3 ประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ในหมู่บ้าน	2 (1.2)	2 (1.2)	0 (0.0)	112 (68.3)	68.3 (29.3)	4.23	0.632	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3.4 เป็นผู้ประสานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการ เกษตรของอาสาสมัครเกษตรทุกสาขา และองค์กรต่างๆ	2 (1.2)	2 (1.2)	0 (0.0)	113 (68.9)	47 (28.7)	4.23	0.630	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.19 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับหมู่บ้าน เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ ช่วยประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ ประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และเป็นผู้ประสานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรทุกสาขา และองค์กรต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 4.21 และ 4.23 ตามลำดับ และมีความเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วย ในเรื่อง สำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน ค่าเฉลี่ย 4.11

ตารางที่ 4.16 ความคิดเห็นด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

n = 164

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	ระดับความคิดเห็น จำนวน (ร้อยละ)					$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง			
4. การประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน						4.32	0.716	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4.1 ฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืช ระบาดในหมู่บ้าน	4 (2.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	101 (61.6)	59 (36.0)	4.29	0.707	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4.2 การฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ ในหมู่บ้าน	4 (2.4)	0 (0.0)	4 (2.4)	108 (65.9)	48 (29.3)	4.20	0.708	เห็นด้วย
4.3 สำรวจพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติระหว่าง เกิดภัย	4 (2.4)	0 (0.0)	4 (2.4)	87 (53.0)	69 (42.1)	4.32	0.751	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4.4 ให้คำแนะนำแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสาร หลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ	2 (1.2)	2 (1.2)	0 (0.0)	85 (51.8)	75 (45.7)	4.40	0.679	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4.5 การช่วยเหลือผู้ประสบภัยหลังเกิดภัย ได้แก่ การแจ้ง นัดหมายเกษตรกร รวบรวมและตรวจสอบหลักฐาน เบื้องต้น ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่	4 (2.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	77 (47.0)	83 (50.6)	4.43	0.736	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากตารางที่ 4.16 ผลการวิจัยพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อผลการปฏิบัติงานด้านการประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.32 เมื่อพิจารณา รายประเด็นพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีผลการปฏิบัติงานในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 ประเด็น คือ ใฝ่ระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดในหมู่บ้าน สำรวจพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติระหว่าง เกิดภัยให้คำแนะนำแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ โดยมี ค่าเฉลี่ย 4.29 4.32 4.40 และ 4.43 ตามลำดับ และมีความคิดเห็นต่อผลการ ปฏิบัติงานในระดับเห็นด้วย คือ การใฝ่ระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติในหมู่บ้าน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.20

ตอนที่ 3 ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในจังหวัดสุโขทัยซึ่งประเมินโดยนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรซึ่งติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน 2) ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน 3) การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และ 4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยนำผลการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.17 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
1. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน	4.06	0.824	มาก
2. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	3.87	0.915	มาก
3. ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน	4.06	0.758	มาก
4. ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.16	0.436	มาก
รวม	4.03	0.733	มาก

n = 164

จากตารางที่ 4.17 ผลการวิจัยพบว่าผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.03 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าทั้ง 4 ประเด็นมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก คือ ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉิน เร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหา ของเกษตรกรในหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.16 4.06 4.06 และ 3.87 ตามลำดับ จึงได้พิจารณาราย ประเด็นย่อยต่อไป ดังนี้

ตารางที่ 4.18 การปฏิบัติงานด้านจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

n = 164

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงานของ อกม.					$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย
	จำนวน (ร้อยละ)							
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล พื้นฐานด้านการเกษตรของ หมู่บ้าน						4.06	0.824	มาก
1.1 ประชาสัมพันธ์ให้ เกษตรกรทราบเรื่อง สิทธิ ประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจาก การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)	0	1	27	73	63	4.21	0.730	มากที่สุด
	(0.0)	(0.6)	(16.5)	(44.5)	(38.4)			
1.2 ตรวจสอบความครบถ้วน ของเอกสารหลักฐาน และข้อมูล เบื้องต้นของการรับขึ้นทะเบียน เกษตรกร และปรับปรุงข้อมูล	0	10	47	55	52	3.91	0.919	มาก
	(0.0)	(6.1)	(28.7)	(33.5)	(31.7)			

จากตารางที่ 4.18 ผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก มี ค่าเฉลี่ย 4.06 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ด้านการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบเรื่อง สิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) อยู่ในระดับ

มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.21 และการตรวจสอบ ความครบถ้วนของเอกสารหลักฐาน และข้อมูลเบื้องต้นของการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร และปรับปรุงข้อมูล อยู่ในระดับ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.91

ตารางที่ 4.19 การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

n = 164

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร เกษตรกรหมู่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงานของ อกม.					$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย
	จำนวน (ร้อยละ)							
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
2. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน						3.87	0.915	มาก
2.1 รวบรวมข้อมูลปัญหาความ ต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน	0 (0.0)	10 (6.1)	53 (32.3)	51 (31.1)	50 (30.5)	3.86	0.926	มาก
2.2 เข้าร่วมเวทีการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรระดับ หมู่บ้าน/ตำบล	0 (0.0)	9 (5.5)	51 (31.1)	55 (33.5)	49 (29.9)	3.88	0.905	มาก

จากตารางที่ 4.19 ผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.87 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าอาสาสมัครเกษตรกร หมู่บ้าน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก คือ รวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้านมีค่าเฉลี่ย 3.86 และมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ มาก ในเรื่องเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล มีค่าเฉลี่ย 3.88

ตารางที่ 4.20 การประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

n = 164

บทบาทหน้าที่ของ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงานของ ออกม.					$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย
	จำนวน (ร้อยละ)							
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
3. การประสานในการ ถ่ายทอดความรู้และแก้ไข ปัญหาของเกษตรกรใน หมู่บ้าน						4.06	0.758	มาก
3.1 สํารวจความต้องการ ความรู้ของเกษตรกรจาก อาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน	0 (0.0)	2 (1.2)	45 (27.4)	58 (35.4)	59 (36.0)	4.06	0.827	มาก
3.2 ช่วยประสานงาน เจ้าหน้าที่/วิทยากรในการ ถ่ายทอดความรู้	0 (0.0)	1 (0.6)	31 (18.9)	71 (43.3)	61 (37.2)	4.17	0.748	มาก
3.3 ประสานงานในการ แก้ไขปัญหาของเกษตรกรใน หมู่บ้าน	0 (0.0)	4 (2.4)	33 (20.1)	75 (45.7)	52 (31.7)	4.07	0.784	มาก
3.4 เป็นผู้ประสานการ ปฏิบัติงานด้านการ พัฒนาการเกษตรของ อาสาสมัครเกษตรทุกสาขา และองค์กรต่างๆ	0 (0.0)	6 (3.7)	24 (14.6)	107 (65.2)	27 (16.5)	3.95	0.676	มาก

จากตารางที่ 4.20 ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน การประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.06 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ช่วยประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากร ในการถ่ายทอดความรู้ ประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน สํารวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน และเป็นผู้ประสานการ

ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรทุกสาขา และองค์กรต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 4.17 4.07 4.06 และ 3.95 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.21 การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

n = 164

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน	ระดับการปฏิบัติงานของ อคม.					$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย
	จำนวน (ร้อยละ)							
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
4. การประสานในการถ่ายทอด ความรู้และแก้ไขปัญหาของ เกษตรกรในหมู่บ้าน						4.16	0.436	มาก
4.1 เฝ้าระวังและแจ้งเตือน ภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด ในหมู่บ้าน	0 (0.0)	2 (1.2)	27 (16.5)	108 (65.9)	27 (16.5)	3.98	0.434	มาก
4.2 การเฝ้าระวังและแจ้ง เตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ ในหมู่บ้าน	0 (0.0)	3 (1.8)	27 (16.5)	95 (57.9)	39 (23.8)	4.04	0.481	มาก
4.3 สำรวจพื้นที่ประสบภัย ธรรมชาติระหว่าง เกิดภัย	0 (0.0)	1 (0.6)	27 (16.5)	80 (48.8)	56 (34.1)	4.16	0.501	มาก
4.4 ให้คำแนะนำแก่ ผู้ประสบภัยในการเตรียม เอกสารหลักฐานการขอรับ ความช่วยเหลือ	0 (0.0)	3 (1.8)	26 (15.9)	49 (29.9)	86 (52.4)	4.33	0.383	มากที่สุด
4.5 การช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยหลังเกิดภัย ได้แก่ การแจ้งนัดหมายเกษตรกร รวบรวมและตรวจสอบ หลักฐานเบื้องต้น ให้ข้อมูลที่ ถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่	0 (0.0)	2 (1.2)	28 (17.1)	48 (29.3)	86 (52.4)	4.33	0.383	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.21 ผลการวิจัยพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานด้าน
จัดเก็บรวบรวมข้อมูล พื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย

4.16 เมื่อพิจารณา รายประเด็นพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีผลการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น คือ ให้คำแนะนำแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยหลังเกิดภัย ได้แก่ การแจ้งนัดหมายเกษตรกร รวบรวมและตรวจสอบหลักฐานเบื้องต้น ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่ โดยมี ค่าเฉลี่ย 4.33 และมีผลการปฏิบัติงานในระดับ มาก 3 ประเด็น ได้แก่ สำรวจพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติระหว่าง เกิดภัย การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติในหมู่บ้าน และเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดในหมู่บ้าน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.16 4.04 3.98 ตามลำดับ

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นกับระดับปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านซึ่งประเมินโดยนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน 2) ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน 3) การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และ 4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้สถิติ t – test ดังนี้

ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นกับระดับปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย		S.D.	t	Sig (2-tailed)
	ความคิดเห็น	ผลการปฏิบัติ			
1. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร					
1.1 ประชาสัมพันธ์การขึ้นทะเบียน	3.99	4.21	1.539	-1.827	0.070
1.2 ตรวจสอบเอกสารหลักฐาน	4.28	3.91	1.311	3.632	0.000
2. ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนฯ					
2.1 รวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอกษ.13 สาขาและเกษตรกร	4.23	3.86	1.361	3.442	0.001
2.2 เข้าร่วมเวทีจัดทำแผนพัฒนาฯ	4.35	3.88	1.190	5.052	0.000
3. การประสานในการถ่ายทอดความรู้					
3.1 สสำรวจความต้องการของเกษตรกร	4.11	4.06	1.223	0.511	0.610
3.2 ช่วยประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้	4.21	4.17	1.076	0.508	0.612
3.3 ประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน	4.23	4.07	1.076	1.960	0.052
3.4 เป็นผู้ประสานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตร	4.23	3.95	0.956	3.756	0.000
4.การติดตามสถานการณ์การเกษตร					
4.1 เฝ้าระวังแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลง	4.29	3.98	0.976	4.082	0.000
4.2 การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ	4.20	4.07	1.027	1.977	0.050
4.3 สสำรวจพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติระหว่างเกิดภัย	4.32	4.16	1.079	1.881	0.002
4.4 ให้คำแนะนำแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐาน	4.40	4.33	1.125	0.764	0.446
4.5 การช่วยเหลือผู้ประสบภัยหลังเกิดภัย	4.34	4.33	1.094	0.071	0.943

จากตารางที่ 4.22 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานในประเด็น การตรวจสอบเอกสารหลักฐาน การขึ้นทะเบียนเกษตรกร การรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของเกษตรกร การร่วมกับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การเป็นผู้ประสานงานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตร การเฝ้าระวังแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลง และการสำรวจพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติระหว่างเกิด

ภัย แตกต่างจากผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน

5.1 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ข้อมูลด้านปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นปัญหาไว้จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ปัญหาด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ปัญหาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ปัญหาด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ปัญหาด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปัญหาด้านอื่นๆ ดังต่อไปนี้ ตารางที่ 4.23 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.23 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 164

ประเด็นปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน	57	34.7
2. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	22	13.4
3. การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน	41	25.0
4. ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	18	10.9
5. ปัญหาด้านอื่นๆ	13	7.9

จากตารางที่ 4.23 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 34.7 มีปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน รองลงมา ร้อยละ 25.0 มีปัญหาด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ ร้อยละ 13.4 มีปัญหาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ร้อยละ 10.9 มีปัญหาด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและ

รายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และร้อยละ 7.9 มีปัญหาด้านอื่นๆ โดยแสดงรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

ตารางที่ 4.24 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านด้านการจัดเก็บ รวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

n = 164

ประเด็นปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน		
1. การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)	36	22.0
-เกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญของการขึ้นทะเบียน	17	10.3
-อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านบางรายไม่เข้าใจรายละเอียดแบบฟอร์มทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)	10	6.1
- ขึ้นตอนยุ่งยาก	9	5.4
2. ร่วมตรวจสอบเพื่อปรับปรุงข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกร	21	12.2
-เกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือในการปรับปรุงข้อมูล เมื่อมีการเพาะปลูกใหม่หรือเมื่อปรับเปลี่ยนการทำเกษตร เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญ	13	7.9
-เอกสารประกอบการขึ้นทะเบียนไม่ครบถ้วน และไม่ถูกต้อง	7	4.3

จากตารางที่ 4.24 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีปัญหาในการปฏิบัติงานจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) และร่วมตรวจสอบเพื่อปรับปรุงข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 15.9 เห็นว่าปัญหาเกิดจากเกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญของการขึ้นทะเบียน ร้อยละ 6.1 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านบางรายไม่เข้าใจรายละเอียดแบบฟอร์มทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) จึงไม่สามารถดำเนินการขึ้นทะเบียนและชี้แจงต่อเกษตรกรได้ และร้อยละ 5.4 เห็นว่าปัญหาเกิดจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกรมีขั้นตอนยุ่งยาก

ปัญหาในการร่วมตรวจสอบเพื่อปรับปรุงข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 7.9 เห็นว่าปัญหาเกิดจากเกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือในการปรับปรุงข้อมูล เมื่อมีการเพาะปลูกใหม่หรือเมื่อปรับเปลี่ยนการทำเกษตร เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญ และร้อยละ 4.3 เห็นว่าเกษตรกรนำเอกสารมาประกอบการขึ้นทะเบียนไม่ครบถ้วน และไม่ถูกต้อง

ตารางที่ 4.25 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านด้าน การจัดทำแผน พัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

n = 164

ประเด็นปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน		
1. การสำรวจรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการด้านการเกษตรในหมู่บ้าน		
-ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่	11	6.7
2. การเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล		
-องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน	6	3.6
-เกษตรกรในพื้นที่บางส่วนไม่ให้ความร่วมมือในการจัดทำแผน	5	3.1

จากตารางที่ 4.25 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีปัญหาในการปฏิบัติงานร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การสำรวจรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการด้านการเกษตรในหมู่บ้านและการเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล ผลการวิจัยพบว่าการสำรวจรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการด้านการเกษตรในหมู่บ้านอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 6.7 เห็นว่าปัญหาเกิดจากขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่

ปัญหาในการเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 3.6 เห็นว่าปัญหาเกิดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน และร้อยละ 3.1 เห็นว่าเกษตรกรในพื้นที่บางส่วนไม่ให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล

ตารางที่ 4.26 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ในหมู่บ้าน

n = 164

ประเด็นปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน		
1. การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้	30	18.1
-เกษตรกรไม่ยอมรับ ขาดความเชื่อมั่นในตัวอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน	18	10.9
-เกษตรกรไม่สนใจเข้าร่วมอบรมถ่ายทอดความรู้	8	4.8
-อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านบางรายขาดทักษะการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้	4	2.4
2. ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาเกษตรกร	11	6.6
-ขาดความรู้และวิชาการด้านการเกษตรบางเรื่อง	7	4.2
-เมื่อประสานงานแล้วเจ้าหน้าที่ไม่สามารถแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรได้	4	2.4

จากตารางที่ 4.26 อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน มีปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ และประเด็นการประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการจัดการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรในหมู่บ้าน และการแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

ปัญหาการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ ร้อยละ 10.9 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าเกษตรกรไม่ยอมรับ ขาดความเชื่อมั่นในตัวของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 4.8 เกษตรกรไม่สนใจเข้าร่วมอบรมถ่ายทอดความรู้ และร้อยละ 2.4 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านบางรายขาดทักษะการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้

ปัญหาในการแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 4.2 เห็นว่าปัญหาเกิดจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดความรู้และวิชาการด้านการเกษตรบางเรื่อง ร้อยละ 3.0 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าเมื่อประสานงานแล้วเจ้าหน้าที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรได้

ตารางที่ 4.27 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

n = 164

ประเด็นปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
1. การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด	18	109
-ขาดความรู้เรื่อง โรค-แมลงศัตรูพืช	5	3.0
-ขาดวัสดุ อุปกรณ์ในการทำงาน	9	5.5
2. การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ		
-เกษตรกรไม่ยอมรับ ขาดความเชื่อมั่นในตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	4	2.4

จากตารางที่ 4.27อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด และการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า

ปัญหาในการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 3.0 เห็นว่าเกิดจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช ร้อยละ 5.5 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดวัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน

ปัญหาในการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 2.4 เห็นว่าเกิดจากเกษตรกรไม่ยอมรับ ขาดความเชื่อมั่นในตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.28 ปัญหาด้านอื่นๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 164		
ประเด็นปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านอื่นๆ		
1. ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากไม่มีค่าตอบแทนและสวัสดิการ	4	2.4
2. ขาดงบประมาณในการปฏิบัติงาน	1	0.6
3. ไม่มีการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่าง ออกรม.	2	1.2
4. ขาดความเชื่อมั่นจากเกษตรกร	3	1.8
5. มีปัญหากับผู้นำในบางพื้นที่ทำให้การปฏิบัติงานไม่ได้รับความสะดวก	3	1.8

จากตารางที่ 4.28 ปัญหาด้านอื่นๆ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 2.4 เห็นว่าปัญหาเกิดจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากไม่มีค่าตอบแทน และสวัสดิการ ร้อยละ 0.6 ขาดงบประมาณในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 1.2 ไม่มีการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 1.8 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดความเชื่อมั่นจากเกษตรกรและร้อยละ 1.8 มีปัญหากับผู้นำในบางพื้นที่ทำให้การปฏิบัติงานไม่ได้รับความสะดวก

5.2 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นคำถามปลายเปิด ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านแสดงความคิดเห็น ดังแสดงในตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 164

ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ค่าตอบแทน/สวัสดิการในการปฏิบัติงานให้แก่ อคม.	32	19.5
2. ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานแก่ อคม. เช่น การจัดเก็บข้อมูล การขึ้นทะเบียนเกษตรกร ขึ้นตอน ช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัย เป็นต้น	19	11.5
3. จัดอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านวิชาการการเกษตรแก่ อคม. เพื่อ พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน	14	8.5
4. ให้ความสำคัญแก่ อคม. โดยหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องให้ การสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อคม.	10	6.0
5. ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประสานงานกับอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้านและร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง	7	4.2
6. จัดให้ อคม. ได้พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากขึ้น เพื่อสร้าง เครือข่ายการปฏิบัติงาน	7	4.2
7. มีแผนการปฏิบัติงาน บทบาทและภารกิจ ของ อคม. ที่ชัดเจน	5	3.0
8. ใช้ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีขับเคลื่อนงานอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้านพัฒนาภาคเกษตรแก้ปัญหาเกษตรกร	2	1.2

จากตารางที่ 4.29 ผลการวิจัย พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 19.5 เสนอแนะให้มีค่าตอบแทนหรือสวัสดิการในการปฏิบัติงานให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 11.5 เสนอให้มีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานแก่ อคม. เช่น การจัดเก็บข้อมูล การขึ้นทะเบียนเกษตรกร ขึ้นตอนช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัย เป็นต้น ร้อยละ 8.5 ให้มีการจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านวิชาการการเกษตรแก่ อคม. เพื่อพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 6.0 ให้ความสำคัญแก่ อคม. โดยหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อคม. ร้อยละ 4.2 เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประสานงานกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และจัดให้ อคม. ได้พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากขึ้น เพื่อสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงาน ร้อยละ 3.0 ควรมีแผนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ชัดเจน ใช้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในการขับเคลื่อนงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน สนับสนุนให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านใช้เทคโนโลยีการ

สื่อสารที่ทันสมัย เป็นต้น ร้อยละ 1.2 ใช้ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีขับเคลื่อนงานอาสาสมัคร
เกษตรหมู่บ้านพัฒนาภาคเกษตรแก้ปัญหาเกษตรกร

6.3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้กำหนด
เป็นคำถามปลายเปิด ให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้
ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยกำหนดประเด็นข้อเสนอแนะไว้
จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน (ทะเบียน
เกษตรกร) 2) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน 3) การประสานในการถ่ายทอดความรู้
และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน 4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและ
รายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5) ทักษะในการเป็นผู้นำเกษตรกร 6)
อื่นๆ ดังแสดงในตารางที่ 4.30

ตารางที่ 4.30 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 164		
ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของ หมู่บ้าน (ทะเบียนเกษตรกร)	22	13.4
2. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	19	9.7
3. การประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของ เกษตรกรในหมู่บ้าน	14	8.5
4. การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงาน เหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	7	4.2
5. อื่นๆ	11	6.7

จากตารางที่ 4.30 ผลการวิจัยพบว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแล
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 13.4 เสนอแนะว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านควรได้รับการพัฒนา
ศักยภาพในเรื่องการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน (ทะเบียนเกษตรกร)
รองลงมา ร้อยละ 9.7 เรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ร้อยละ 8.5 เรื่อง การ
ประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ร้อยละ 4.2 การติดตาม
สถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ร้อยละ 6.7 เรื่องอื่นๆ โดยแสดงรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

ตารางที่ 4.31 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 164

ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน (ทะเบียนเกษตรกร)		
- รายละเอียดแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนเกษตรกร	22	13.4
การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน		
- การเขียนโครงการ	7	4.2
- ขั้นตอนวิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	12	7.3

การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน (ทะเบียนเกษตรกร) ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 13.4 เสนอแนะว่าควรอบรม ประชุมชี้แจง การกรอกแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนเกษตรกร เนื่องจากมีรายละเอียดมาก ข้อมูลที่ได้ต้องมีความถูกต้อง ครบถ้วน

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 4.2 เสนอแนะว่าควรอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในเรื่องการเขียนโครงการ และร้อยละ 7.3 เสนอแนะให้มีการอบรมประชุมชี้แจงขั้นตอนวิธีการจัดทำแผนพัฒนา

ตารางที่ 4.32 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 164

ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน		
- ทักษะการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ	2	1.2
- ฝึกการเป็นวิทยากรเกษตรกร	12	7.3
การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
- ความรู้ด้านวิชาการการเกษตร	7	4.2
อื่นๆ		
- ทบทวนบทบาทหน้าที่ของ อกม.	11	6.7

การประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 3.5 เสนอแนะว่าควรพัฒนาทักษะการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 4.2 เสนอแนะให้มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกี่ยวกับการความรู้ด้านวิชาการเกษตรเพื่อนำไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกรต่อไป

อื่นๆ การปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 6.7 เสนอแนะว่าควรทบทวนบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้ทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุโขทัย มีขอบเขตของการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการวิจัยได้ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสถานภาพส่วนบุคคล สภาพสังคม และเศรษฐกิจ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในจังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 3) เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 4) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นกับระดับปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 5) เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 164 คน จากประชากรทั้งหมด จำนวน 843 คน คิดเป็นร้อยละ 19.45 ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด ดำเนินการสุ่มตัวอย่างรายชื่อกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย 2) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 54 คนจาก จำนวน 65 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามมีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด จำนวน 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม และชุดที่ 2 สำหรับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ก่อนจะนำแบบสอบถามไป ใช้ได้มีการทดสอบเครื่องมือจากการทดสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยคณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องภายในเนื้อหา จากนั้นทดสอบความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 20 ราย และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่า

สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค ในปัจจัยการได้รับการฝึกอบรม และได้รับการสนับสนุน การปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.820 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน เท่ากับ 0.953 และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เท่ากับ 0.861 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจนได้แบบสอบถามครบ แล้วนำมาตรวจสอบ ความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณ โดยใช้สถิติต่างๆ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุดของข้อมูล ค่าสูงสุดของข้อมูล ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และ ค่ามัธยฐาน และใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นกับระดับปฏิบัติงานของ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน

1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นเพศชาย มากกว่า เพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 47.18 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีจำนวนแรงงานใน ครัวเรือนเฉลี่ย 4.10 คน มีรายได้จากการทำอาชีพในภาคการเกษตร เฉลี่ย 123,657.93 บาท/ปี รายได้ จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 83,498.65 บาท/ปี และมีรายได้รวมของ ครัวเรือนเฉลี่ย 338,227.23 บาท/ปี ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำ การเกษตรของตนเอง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ เฉลี่ย 22.03 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรรวม เฉลี่ย 14.242 ไร่

3) ปัจจัยทางสังคม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เกินครึ่งหนึ่งมีตำแหน่งเป็น คณะกรรมการหมู่บ้าน รองลงมามีตำแหน่งเป็น ประธาน/กรรมการกลุ่มต่างๆ ผู้ใหญ่บ้าน อสม. และสมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อบต./เทศบาล ตามลำดับ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วน ใหญ่เป็นเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาเป็นหมอดินอาสา อาสาปศุสัตว์และผู้แทนสภาเกษตรกรระดับ หมู่บ้าน ตามลำดับ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ

แหล่งความรู้ด้านการเกษตร การได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ด้านการเกษตร จากแหล่งต่างๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่รับทราบข่าวสารข้อมูลด้านการเกษตรจาก การประชุม/อบรม/สัมมนา รองลงมา รับข่าวสารทางโทรทัศน์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร วารสารการเกษตร เจ้าหน้าที่ของรัฐ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ/โปสเตอร์ และจากวิทยุกระจายเสียง ตามลำดับ

การได้รับการฝึกอบรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาการเกษตร และได้รับโอกาสเข้าร่วมโครงการกิจกรรมต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อยู่ในระดับมาก และมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง

การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีระดับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับปานกลาง 4 เรื่อง คือ การได้รับสนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน การให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร การมาเยี่ยมเยียนและดูแลการปฏิบัติงานจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/เกษตรอำเภอ และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น และการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เครื่องมือ/อุปกรณ์การเกษตรในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ และได้รับการสนับสนุนค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานช่วยเหลืองานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในระดับน้อย

1.3.2 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับเห็นด้วยทั้ง 4 ด้าน คือ ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ตามลำดับ

1.3.3 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน คือ ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน และประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ตามลำดับ

1.3.4 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นกับระดับปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานในประเด็น การตรวจสอบเอกสารหลักฐานการขึ้นทะเบียนเกษตรกร การรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของเกษตรกร การร่วมกับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การเป็นผู้ประสานงานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตร การเฝ้าระวังแจ้งเตือนภัย

จากโรคแมลง และการสำรวจพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติระหว่างเกิดภัย แตกต่างจากผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.3.5 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) **ปัญหาด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน**
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าปัญหาเกิดจาก เกิดจากเกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญของการขึ้นทะเบียน และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านบางรายไม่เข้าใจรายละเอียดแบบฟอร์มทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) จึงไม่สามารถดำเนินการขึ้นทะเบียนและชี้แจงต่อเกษตรกรได้

2) **ปัญหาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าปัญหาเกิดจาก เกิดจากขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน

3) **ปัญหาด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าปัญหาเกิดจาก เกษตรกรไม่ยอมรับ ขาดความเชื่อมั่นในตัวของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และขาดความรู้และวิชาการด้านการเกษตรบางเรื่อง

4) **ปัญหาด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าปัญหาเกิดจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช ร้อยละ 5.5 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดวัสดุ อุปกรณ์ในการทำงานและเกษตรกรขาดความเชื่อมั่นในตัวของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

5) **ปัญหาด้านอื่นๆ** ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากไม่มีค่าตอบแทน และสวัสดิการ ขาดงบประมาณในการปฏิบัติงาน ขาดความเชื่อมั่นจากเกษตรกร ปัญหาอีกผู้นำในบางพื้นที่ทำให้การปฏิบัติงานไม่ได้รับความสะดวก

1.3.6 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเสนอแนะให้มีค่าตอบแทนหรือสวัสดิการในการปฏิบัติงานให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมา เสนอให้มีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เช่น การจัดเก็บข้อมูล การขึ้นทะเบียนเกษตรกร ขึ้นตอนช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัย เป็นต้น ให้มีการจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านวิชาการ การเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน ให้ความสำคัญแก่

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประสานงานกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และจัดให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากขึ้น เพื่อสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงาน

1.3.7 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเสนอแนะว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านควรได้รับการพัฒนาศักยภาพในเรื่องการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน (ทะเบียนเกษตรกร) เสนอแนะว่าควรอบรม ประชุมชี้แจง การกรอกแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนเกษตรกร เนื่องจากมีรายละเอียดมาก ข้อมูลที่ได้ต้องมีความถูกต้อง ครบถ้วน การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน เสนอแนะว่าควรอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในเรื่องการเขียนโครงการ ให้มีการอบรมประชุมชี้แจงขั้นตอนวิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน เสนอแนะว่าควรพัฒนาทักษะการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เสนอแนะให้มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกี่ยวกับการความรู้ด้านวิชาการเกษตรเพื่อนำไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกรต่อไป

2. อภิปรายผล

2.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 47.18 ปี เนื่องจากเพศชายเป็นแรงงานหลักในภาคเกษตรของครอบครัว ดังนั้นจึงเข้ามามีบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตรมากกว่าเพศหญิง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554, น.42) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 75 ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. เนื่องจากในปัจจุบันค่านิยมในเรื่องการศึกษาต่อมีมากในเกษตรกรผู้นำ และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจึงอยู่ที่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 43.9

2.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.22 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา คิดเป็นร้อยละ 92.7 เนื่องจากเป็นอาชีพที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดสุโขทัยเป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การทำนา ในด้านรายได้ของครัวเรือนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีรายได้จากการประกอบอาชีพในภาคการเกษตร เฉลี่ย 123,657.93 บาท/ปี รายได้จากการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 75,352.44 บาท/ปี และมีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 338,227.23 บาท/ปี ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง ไม่เกิน 10 ไร่ เฉลี่ย 22.03 ไร่ แสดงให้เห็นว่ารายได้หลักของครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มาจากการประกอบอาชีพการเกษตรมากกว่า รายได้นอกภาคเกษตร และเป็นเกษตรกรรายย่อยโดยมีพื้นที่ทำกินไม่เกิน 10 ไร่

2.3 ปัจจัยทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ เป็นเกษตรกรหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 89.6 เนื่องจากเกษตรกรหมู่บ้านเป็นอาสาสมัครเกษตรที่กรมส่งเสริมการเกษตรดูแลรับผิดชอบ เมื่อมีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกิดขึ้นภายหลัง ส่วนใหญ่จึงแต่งตั้งเป็นบุคคลคนเดียวกัน รองลงมาร้อยละ 18.3 เป็นหมอดินอาสา อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 70.7 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน สอดคล้องกับ กัญฉิกา บุญยี่ง (2556, น.44 - 45) ที่ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ส่วนใหญ่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน รองลงมา มีตำแหน่งเป็นประธาน/กรรมการกลุ่มต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นเกษตรกรผู้นำ มีความสามารถ และเสียสละ ได้รับความไว้วางใจให้รับหน้าที่ปฏิบัติงานหลากหลาย การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรเกษตรกร พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 43.3 เนื่องจากเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับเกษตรกรมากที่สุด เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการดำเนินชีวิตและกิจกรรมการประกอบอาชีพการเกษตร สอดคล้องกับ อรวรรณ จินะใจหาญ (2554, น. 43) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่าหมอดินอาสา ร้อยละ 96.7 เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร/สถาบันต่างๆ โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

การได้รับการฝึกอบรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.38 ประเด็นการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาการเกษตร มีค่ามากที่สุด ด้วยเหตุผลที่ว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นเกษตรกรผู้นำควรได้รับการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเป็นแกนนำกลับไปพัฒนาชุมชนของตนเอง นอกจากนี้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นเป้าหมายหลักในการเข้า

ร่วมฝึกอบรมโครงการต่างๆ จากกรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานอื่นๆ เพราะเป็นเกษตรกรผู้นำอยู่ใกล้ชิดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรมากที่สุด โดยเฉพาะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรซึ่งได้ร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่กันอย่างต่อเนื่อง

การได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากโครงการต่างๆ การสนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับ (ระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ 2556, 56) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีคือ การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน การที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านจะปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น เกิดประสิทธิภพนั้น ต้องอาศัยหน่วยงานต่างๆ ให้การสนับสนุนทั้งในเรื่องการดูแลให้คำปรึกษา เยี่ยมเยียนจากเจ้าหน้าที่ ส่วนการได้รับสนับสนุนค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานช่วยเหลืองานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อยู่ในระดับ น้อย เนื่องจากการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านไม่มีค่าตอบแทน ส่วนใหญ่ได้รับจัดสรรเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงและวัสดุน้ำมันเชื้อเพลิงในการปฏิบัติงานในพื้นที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในโครงการเฉพาะกิจ โดยมีเงื่อนไขให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านร่วมปฏิบัติงานด้วย ซึ่งเป็นส่วนที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต้องการให้หน่วยงานราชการดูแลในเรื่องนี้ เพราะการปฏิบัติงานในพื้นที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านไม่มีค่าตอบแทน

การรับทราบข่าวสาร/ข้อมูลด้านการเกษตร ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจากการประชุม/อบรม/สัมมนา มากที่สุด สอดคล้องกับ (กัมปพล แก้วมีศรี 2545, 42) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 88.7 ได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ รองลงมาได้รับความรู้โดยการเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติม เนื่องจากความใกล้ชิดและการปฏิบัติงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ทำให้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากช่องทางนี้มากที่สุด

2.4 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ย 4.23 อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ในด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีระดับมากที่สุด รองลงมาการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ตามลำดับ

ความคิดเห็นในด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตร ผลปรากฏว่า เห็นด้วยอย่างยิ่งโดยมีประเด็นย่อยคือ การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดในหมู่บ้าน สำรวจพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติ และเตรียมการเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ เนื่องจากเป็นเรื่องด่วนสำคัญกับชีวิตและทรัพย์สินของเกษตรกรเกี่ยวข้องโดยตรงกับการประกอบอาชีพ เรื่องปากท้องของเกษตรกรจึงต้องได้รับการแก้ไขปัญหาคือเป็นอันดับแรก รองลงมาประเด็นเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน เพราะเห็นว่าความต้องการในด้านการพัฒนาการเกษตร ปัจจัยการผลิต ความรู้ด้านวิชาการเกษตรต่อการประกอบอาชีพการเกษตรของครัวเรือน โดยผ่านการเสนอแผนพัฒนาฯ ไปยังหน่วยงานราชการเป็นเรื่องสำคัญ รองลงมา ความคิดเห็นด้านประสานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหของเกษตรกรในหมู่บ้าน พบว่าประเด็นย่อย คือ สำรวจความต้องการความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อยู่ในระดับเห็นด้วย ส่วนอีก 3 ประเด็น ได้แก่ การประสานงานเจ้าหน้าที่และวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ การประสานในการแก้ไขปัญหของเกษตรกรในหมู่บ้าน และประสานการปฏิบัติด้านการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรแต่ละสาขา พบว่ามีระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เห็นด้วยอย่างยิ่ง ทุกประเด็น แสดงให้เห็นว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นผู้มีจิตอาสาต้องการช่วยเหลือชุมชน พร้อมทั้งจะช่วยประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการและเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรได้รับผลประโยชน์มากที่สุด

2.5 ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่าอยู่ในระดับ มาก ทุกประเด็น สอดคล้องกับผุสดีจันทร์ (2556, น.4) ที่ทำการศึกษาความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่าทั้ง 4 ประเด็นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

ประเด็นการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน แสดงให้เห็นว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานติดตามสถานการณ์ด้านภัยธรรมชาติ และการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืช ตลอดจนขั้นตอนการประสานงานการให้ความช่วยเหลือกรณีเกิดภัยพิบัติ เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญอันดับแรก เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของเกษตรกรมากที่สุด รองลงมาเป็นประเด็นการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีผลการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์และช่วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร

(ทบท.) ในระดับมากที่สุด เนื่องจากเป็นนโยบายหลักของทางรัฐบาลเพื่อประโยชน์แก่เกษตรกรที่จะได้รับสิทธิประโยชน์รับบริการหรือเข้าร่วมโครงการกับทางราชการจึงให้ความสำคัญในเรื่องนี้ รองลงมาส่วนประเด็นการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้ร่วมเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ และช่วยประสานในเรื่องการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านกับหน่วยงานราชการต่างๆ ในระดับมาก ประเด็นสุดท้าย ผลการปฏิบัติงานด้านจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้านเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านค่อนข้างให้ความสำคัญน้อยที่สุด เพราะส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เรื่องเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร สอดคล้องกับ ชำนาญ เมืองลอง (2555, น.92) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านปฏิบัติงานในระดับมาก คือ การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบท. 01)

2.6 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นกับระดับปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตร พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 5 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นการตรวจสอบเอกสารหลักฐานการขึ้นทะเบียนเกษตรกรซึ่งการขึ้นทะเบียนเกษตรกรเป็นงานค่อนข้างละเอียด นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเห็นว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านยังมีข้อผิดพลาดเกี่ยวกับงานเอกสาร และจัดทำแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนต่างๆ ประเด็นการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของเกษตรกร การเป็นผู้ประสานงานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตร การร่วมกับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านยังขาดทักษะในการเป็นผู้ประสานงานที่ดี และขาดความรู้ขั้นตอนวิธีการในเรื่องการจัดทำเวทีเพื่อทำแผนพัฒนาการเกษตร ประเด็นการเฝ้าระวังแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านยังขาดความรู้ด้านวิชาการเกษตรเกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้และฝึกปฏิบัติเรื่องการจัดการศัตรูพืช ประเด็นการสำรวจพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติระหว่างเกิดภัย และประเด็นการสำรวจพื้นที่ระหว่างเกิดภัยธรรมชาติ เนื่องจากในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสำรวจพื้นที่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านบางรายอาจจะยังไม่คุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการตรวจสอบพื้นที่

2.7 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.7.1 ปัญหา ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านบางรายไม่เข้าใจรายละเอียดแบบฟอร์มทะเบียนเกษตรกร เห็นว่าแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนมีรายละเอียดมากเกินไป (ทบท.) ขาดความรู้

และวิชาการด้านการเกษตรบางเรื่อง ขาดวัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ทำให้การปฏิบัติงานไม่ราบรื่น

2) เกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตร เช่น การปรับปรุงข้อมูล เมื่อมีการเพาะปลูกใหม่หรือเมื่อปรับเปลี่ยนการทำเกษตร เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญของการขึ้นทะเบียน ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล อาจเกิดจากการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง เกษตรกรบางส่วนไม่รับทราบข้อมูลนโยบายจากทางราชการ ปัญหาการขาดความเชื่อมั่นในตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เนื่องจากในบางพื้นที่ผู้นำท้องถิ่น ไม่ให้ความสำคัญกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ไม่ได้มีการแนะนำให้เป็นที่รู้จักในที่ชุมชน สอดคล้องกับชานาญ เมืองลอง (2555, น.93) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านคือขาดงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และด้านความร่วมมือของเกษตรกรในหมู่บ้าน

3) ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากไม่มีค่าตอบแทน และสวัสดิการ ไม่มีการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีปัญหากับผู้นำในบางพื้นที่ทำให้การปฏิบัติงานไม่ได้รับความสะดวก สอดคล้องกับเกษร สวนศรี (2552, น.58) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าปัญหาในการปฏิบัติงานที่พบบ่อย คือ ไม่มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน

2.7.2 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเสนอแนะให้มีค่าตอบแทนหรือสวัสดิการในการปฏิบัติงาน ให้มีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เช่น การจัดเก็บข้อมูล การขึ้นทะเบียนเกษตรกร ขั้นตอนช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัย และการจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านวิชาการการเกษตร ให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประสานงานกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และจัดให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากขึ้น เพื่อสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงาน ควรมีแผนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ชัดเจน ใช้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในการขับเคลื่อนงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน สอดคล้องกับชานาญ เมืองลอง (2555, น.93) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริม

การเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเสนอแนะให้มี
คำตอบแทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน

2.7.3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้
ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านว่า ควรอบรมประชุมชี้แจง ขั้นตอน
การและวิธีการปฏิบัติงานให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ การกรอกแบบฟอร์มการขึ้น
ทะเบียนเกษตรกร การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การพัฒนาศักยภาพในด้านความรู้
ด้านวิชาการเกษตร เพื่อนำไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกร และการพัฒนาทักษะการประสานงานอย่างมี
ประสิทธิภาพ การทบทวนบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้ทราบ เพื่อสร้างความ
เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย เรื่อง บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในงานส่งเสริมการเกษตร จังหวัด
สุโขทัย พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดสุโขทัย มีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานของ
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

1) จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรบางส่วนไม่ทราบบทบาทของอาสาสมัคร
เกษตรหมู่บ้าน และไม่ให้ความเชื่อถือ จึงควรทบทวนบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
ให้ทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตร
หมู่บ้าน โดยประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ รวมถึงเกษตรกร เพื่อสร้างความไว้วางใจ
ความเชื่อมั่นต่อตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์งานของอาสาสมัคร
เกษตรหมู่บ้าน

2) จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องการให้มีคำตอบแทน
หรือสวัสดิการในการปฏิบัติงาน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และ
คำตอบแทนหรือสวัสดิการให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตามความเหมาะสมเพื่อให้มีขวัญ และ
กำลังใจในการปฏิบัติงาน และเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานมากที่สุด

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย

1) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องการให้มีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานต่างๆ ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูลและการปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ขั้นตอนช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติ และเอกสารประกอบการขอรับความช่วยเหลือ

2) จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านบางส่วนยังไม่มีความรู้ด้านวิชาการเกษตร ควรให้มีการจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านวิชาการการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกรต่อไป

3) ควรอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในเรื่องการเขียนโครงการ ขั้นตอนวิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเพื่อเสนอไปยังหน่วยงานราชการต่างๆ ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือตามความต้องการของชุมชน

4) ควรให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรติดตาม ดูแลการปฏิบัติงาน และประสานงานกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในงานระดับพื้นที่มากที่สุด

5) ใช้ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในการขับเคลื่อนงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิบัติงานของศูนย์ โดยให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการปฏิบัติงาน

6) ส่งเสริมให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน สร้างเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านระดับอำเภอ และจังหวัด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และเพื่อประโยชน์ในการขอรับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานต่างๆ

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานอื่น ว่าได้รับความร่วมมือ หรือให้การสนับสนุนอย่างไรบ้างเพื่อเป็นแนวทางในการเข้าไปทำงานร่วมกันแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2.2 ศึกษาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในเชิงลึก เกี่ยวกับปรากฏการณ์ พฤติกรรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อนำผลมาวิจัยหาแนวทางการพัฒนางานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). คู่มือปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การทำงานส่งเสริมการเกษตรกับชุมชน.
- กัณณิดา บุญยิ่ง. (2556). บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. กระทบวงเกษตรและสหกรณ์. (2554). ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กระทบวงเกษตรและสหกรณ์. ประกาศ ณ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2554.
- เกสร สวนศรี. (2552). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านจังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- จริยา ไชยประสิทธิ์. (2550). การประเมินผลการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ระดับตำบล. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เจษฎา กาพย์ไชย. (2556). การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- จินดา ขลิบทอง (2555) “กระบวนการวิจัยทางส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร* หน้าที่ 1 หน้า 19 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
- เฉลิมศักดิ์ คุ้มหิรัญ (2553) “วิธีการส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร*. หน้าที่ 8 นนทบุรี. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชำนาญ เมืองลง. (2555). บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตร ในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- ฐิติชญาณ์ เปรมกิจ. (2552). *บทบาทหมอดินอาสาในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดเพื่อปรับปรุงดินในจังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- คำริ ชาวพะเยาว์. (2554). *การมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินจังหวัดพะเยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ทัศนีย์ บุญเกล้า. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ธวัชชัย กฤตธีรชตน์. (2553). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบล ในจังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ธิดา โมสิกรัตน์ (2550). *ภาษากับความคิด ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการใช้ภาษาไทย หน่วยที่ 1 หน้า 4* นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธีร์รัฐ ไซยเทพ. (2550). *ชี้ความสามารถของหมอดินอาสาประจำตำบลในพื้นที่ของสถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, นนทบุรี.
- นที ขลิบทอง (2556) "ผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน่วยที่ 10 หน้า 15 นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
- นัจฉภัต มธูรส. (2548). *การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในค่านวมินทรราชินี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุคติ จันทร์. (2556). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2556). “แนวคิดเชิงวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสารเศรษฐศาสตร์และการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน่วยที่ 4 นนทบุรี สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) “ราชบัณฑิตยสถาน 2546” มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2558) ค้นคืนวันที่ 11 ตุลาคม 2558 จาก <http://pirun.kps.ku.ac.th/~b5126380/doc5.html>
- มณฑิรา พฤษภักดิ์. (2554). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการพัฒนาดินของหมอดินอาสาในจังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ. (2556). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย. (2557). *รายงานประจำปี 2557* (อัคราเนนา)
- สุพัตรา สุภาพ (2545) “สังคมวิทยา” พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวิสาส์ กันตอนันตพร. (2554). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุนทรีย์ โคมิน. (2542). *เจตคติกับพฤติกรรมมนุษย์ใน เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาทั่วไป* หน่วยที่ 8 หน้า 394 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรวรรณ จินะใจหาญ. (2554). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาในจังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เอกรินทร์ โปตะเวช. (2551). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามชุดที่ 1

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1

สำหรับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุโขทัย

ชื่ออกม. (นาย/นาง/ นางสาว).....

บ้านเลขที่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัคร
เกษตรหมู่บ้าน

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ใน ( ) ตามผลการสัมภาษณ์ และกรอกผลสัมภาษณ์ในช่องที่
กำหนดไว้

1. เพศ

( ) 1. ชาย   ( ) 2. หญิง

2. อายุ .....ปี (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)

3. ระดับการศึกษา

( ) 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ	( ) 2. ชั้นประถมศึกษา
( ) 3. ชั้นมัธยมศึกษาต้น	( ) 4. ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
( ) 5. อนุปริญญา/ปวส.	( ) 6. ปริญญาตรี
( ) 7. สูงกว่าปริญญาตรีระบุ.....	

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน (รวมผู้ตอบสัมภาษณ์ด้วย)

5. จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน.....คน (รวมผู้ตอบแบบสอบถามด้วย)

6. การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ทำนา	( ) 2. ทำสวน
( ) 3. ทำไร่	( ) 4. เลี้ยงสัตว์
( ) 5. ค้าขาย	( ) 6. รับจ้าง
( ) 7. รับราชการ	( ) 8. อื่นๆระบุ.....

7. รายได้ของครัวเรือน (ภาคการเกษตร) จำนวน.....บาทต่อปี

รายได้จากการประกอบอาชีพ (นอกภาคการเกษตร) จำนวน.....บาทต่อปี

8. รายได้รวม.....บาท

9. รายจ่ายของครัวเรือน (ภาคการเกษตร) จำนวน.....บาทต่อปี

10. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรรวมทั้งสิ้น..... ไร่

11. ปัจจุบันท่านเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านแล้วท่านยังเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (.....) 1. เกษตรหมู่บ้าน
- (.....) 2. ประมงอาสา
- (.....) 3. อาสาปศุสัตว์
- (.....) 4. อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี
- (.....) 5. อาสาสมัครสหกรณ์
- (.....) 6. อาสาสมัครฝนหลวง
- (.....) 7. เศรษฐกิจการเกษตรอาสา
- (.....) 8. อาสาสมัครชลประทาน
- (.....) 9. หมอดินอาสา
- (.....) 10. อาสาปฎิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- (.....) 11. อาสาสมัครชวานาชั้นนำ
- (.....) 12. อาสาพัฒนาช่างพารา
- (.....) 13. อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์
- (.....) 14. สภาเกษตรกร

12. การดำรงตำแหน่งทางสังคม

- ( ) 1. ไม่เป็น
- ( ) 2. เป็นดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - ( ) 2.1 กำนัน ( ) 2.2 ประธาน/กรรมการกลุ่มต่างๆ
  - ( ) 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน ( ) 2.4 อสม.
  - ( ) 2.5 ผู้ใหญ่บ้าน ( ) 2.6 สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอบต./เทศบาล
  - ( ) 2.7 อื่นๆ (ระบุ).....

13. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/ สถาบันเกษตรกรหรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. ไม่เป็น

( ) 2. เป็นดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 2.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ( ) 2.2 กลุ่มลูกค้าฯ.ก.ส.
 ( ) 2.3 วิสาหกิจชุมชน ( ) 2.4 สภาเกษตรกร
 ( ) 2.5 กลุ่มเกษตรกร ( ) 2.6 กลุ่มอาชีพเกษตรกร
 ( ) 2.7 อื่นๆระบุ.....

14. ท่านได้รับทราบข่าวสาร/ข้อมูลด้านการเกษตรจากแหล่งใดบ้าง (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. สื่อมวลชน

- ( ) 1.1 หนังสือพิมพ์ ( ) 1.2 วารสารการเกษตร
 ( ) 1.3 วิทยุกระจายเสียง ( ) 1.4 โทรทัศน์
 ( ) 1.5 แผ่นพับ/โปสเตอร์

( ) 2. สื่อบุคคล

- ( ) 2.1 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ( ) 2.2 ผู้นำชุมชน
 ( ) 2.3 เจ้าหน้าที่รัฐหน่วยงานอื่นๆ

( ) 3. การประชุม/อบรม/สัมมนา

( ) 4. การศึกษาดูงาน

15. หลังจากท่านได้รับการแต่งตั้งเป็น อกม. แล้วท่านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของท่านในระดับใดบ้าง (น้อยที่สุด = 1, น้อย = 2, ปานกลาง = 3, มาก = 4, มากที่สุด = 5)

การได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน	ไม่ ได้รับ	ระดับการได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงาน				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
1. การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาการเกษตร						
2. การศึกษาดูงาน ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดขึ้น						
3. ได้รับโอกาสเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่างๆของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์						
4. การให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร						

การได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน	ไม่ ได้รับ	ระดับการได้รับสนับสนุนการปฏิบัติงาน				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
5. การมาเยี่ยมชมและดูแลการปฏิบัติงานจาก นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/เกษตรอำเภอ และ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น						
6. การสนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน						
7. การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เครื่องมือ/อุปกรณ์ การเกษตรในการปฏิบัติงาน						
8. ค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานช่วยเหลืองานใน สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์						

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ท่านมีความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ต่างๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในระดับใด (ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง = 1, ไม่เห็นด้วย = 2, ไม่แน่ใจ = 3, เห็นด้วย = 4, เห็นด้วยอย่างยิ่ง = 5)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (1)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่ แน่ใจ (3)	เห็น ด้วย (4)	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (5)
1. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน					
1.1 ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบเรื่อง สิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้น ทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)					
1.2 ตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสาร หลักฐาน และข้อมูลเบื้องต้นของการรับขึ้น ทะเบียนเกษตรกร และปรับปรุงข้อมูล					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1)	ไม่เห็นด้วย (2)	ไม่แน่ใจ (3)	เห็นด้วย (4)	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5)
2.การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน					
2.1 รวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน					
2.2 เข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล					
3. การประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน					
3.1 สืบหาความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน					
3.2 ช่วยประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้					
3.3 ประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน					
3.4 เป็นผู้ประสานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรทุกสาขา และองค์กรต่างๆ					
4.การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
4.1 เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดในหมู่บ้าน					
4.2 การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติในหมู่บ้าน					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (1)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่ แน่ใจ (3)	เห็น ด้วย (4)	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (5)
4.3 สํารวจพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติระหว่าง เกิดภัย					
4.4 ให้คำแนะนำแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียม เอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ					
4.5 การช่วยเหลือผู้ประสบภัยหลังเกิดภัย ได้แก่ การแจ้งนัดหมายเกษตรกร รวบรวม และตรวจสอบหลักฐานเบื้องต้น ให้ข้อมูลที่ ถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่					

ตอนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

3.1 ปัญหาด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

1) การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)

ไม่มีปัญหา

มี(ระบุ).....

2) ร่วมตรวจสอบเพื่อปรับปรุงข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกร

ไม่มีปัญหา

มี(ระบุ).....

3.2 ปัญหาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

1) สำรวจรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการด้านการเกษตรจากเกษตรกรในหมู่บ้าน

ไม่มีปัญหา

มี(ระบุ).....

2) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล

ไม่มีปัญหา

มี(ระบุ).....

3.3 การประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

1) การเป็นวิทยากรเกษตรกรถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรในด้านที่ตนมีความรู้ความชำนาญ

ไม่มีปัญหา

มี(ระบุ).....

2) ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาเกษตรกร

ไม่มีปัญหา

มี(ระบุ).....

3.4 การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) การเฝ้าระวังการเกิดโรคแมลงศัตรูพืชระบาด

ไม่มีปัญหา

มี(ระบุ).....

2) การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยพิบัติทางธรรมชาติเช่นอุทกภัย,ดินโคลนถล่ม

ไม่มีปัญหา

มี(ระบุ).....

3.5 ปัญหาด้านอื่น ๆ (ระบุ).....

.....

3.6 ข้อเสนอแนะเพื่อให้งานปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

นางสาวจรรณี นครกัมภ์

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามชุดที่ 2

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 2

สำหรับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประเมินการปฏิบัติงานของ อคม.

ชื่อ อคม.....ตำบล.....อำเภอ.....

ตอนที่ 1 การปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือ ที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด

ท่านมีความคิดเห็นว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อคม.) ตามชื่อข้างต้น มีการปฏิบัติงานตามบทบาทแต่ละด้านอยู่ระดับใด (น้อยที่สุด = 1, น้อย = 2, ปานกลาง = 3, มาก = 4,มากที่สุด = 5)

ประเด็น	การปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน					
1.1 ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบเรื่องสิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)					
1.2 ตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐาน และข้อมูลเบื้องต้นของการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร และปรับปรุงข้อมูล					
2. ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน					
2.1 รวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน					

ประเด็น	การปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด(1)
3.การประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน					
3.1 สํารวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน					
3.2 ช่วยประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้					
3.3 ประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน					
3.4 เป็นผู้ประสานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรทุกสาขาและองค์กรต่างๆ					
4.การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
4.1 เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดในหมู่บ้าน					
4.2 การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติในหมู่บ้าน					
4.3 สํารวจพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติระหว่างเกิดภัย					
4.4 ให้คำแนะนำแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ					
4.5 การช่วยเหลือผู้ประสบภัยหลังเกิดภัย ได้แก่ การแจ้งนัดหมายเกษตรกร รวบรวมและตรวจสอบหลักฐานเบื้องต้น ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ท่านคิดว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมในเรื่องใดบ้าง
ในประเด็นบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประเด็น	ข้อเสนอแนะ
1. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้าน การเกษตรของหมู่บ้าน(ทะเบียนเกษตรกรและ ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ	....
2. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	....
3. การประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไข ปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน	....
4. การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน และรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	....
5. อื่นๆ	....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์นี้เป็นอย่างดี

นางสาวจรรุณี นครกันท์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวจรรุณี นครกันท์
วัน เดือน ปีเกิด	22 มีนาคม 2522
สถานที่เกิด	อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย
ประวัติการศึกษา	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2545
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

